КХОАНА–СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

МАССАВА А КХАЖ ТАССА ГIО!

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз | ШОАТТА, 18 июнь, 1977 шу. | № 73 (5740). | Мах 2 кеп.

16–17 июне Москве Йоккхача Кремлевски двореце болх беш хилар ийсазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета ялхлагIа сесси.

Сессе СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла хержар КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Леонид Ильич Брежнев.

ИЙСАЗЛАГIА ХЕРЖАЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ЯЛХЛАГIА СЕССИ

Коммунистически парте хьалхлеца Советий Мехко яьха дерригдунен-исторически коталонаш кIоаргга а массе оагIорахьара а хьахьекхай СССР кердача Конституце проекта тIа, КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева яьча доклада тIа. Уж лоархIаме политически документаш миллионаш болча наьха дегашка кхаьча, КПСС XXV съезда решенеш чакхъяхара, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна гIанйца социалистически декхараш толамца кхоачашдара советски халкъ оарцагIдаккха дог ураоттадеш бола боккха низ а хинна дIаэттад.

Къахьегамеи политически хьинар айденнача хьале дIадода дунен тIа эггара хьалхарча социализма мехка карагIдаьннараш, вай халкъ Советски Союза Коммунистически партена, цун ленински ЦК-на гонахьа кхы а чIоагIагIа кхоталуш хилар хьахьекха долча вай вахара Керттерча Закона проект дерригача халкъо ювцилга. Советий Мехка къахьегамхоша чIоагIача творчески къахьегамца дIахьокх шоаш ленински васкеташта тешаме, коммунизма идеалашта мутIахьа хилар.

16 июне 10 сахьат даьлча Йоккхача Кремлевски двореце болх дIаболабир ийсазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета ялхлагIча сессе. Из хьайниллар Союза Советен Къамий Советен цхьана заседани а еш.

ЧIоаггIа, дIаьхдаь тIоараш а тохаш тIаййцар депутаташа новкъостий: **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, И. В. Капитогов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. У. Черненко, Я. П. Рябов, К. В. Русаков.**

Заседани хьайниллар Союза Совета председатела депутата **А. П. Шитикова.** Цо предложени елар СССР Лакхехьарча Совета ялхлагIча сессе повесткана юкъе ер дешаш дахийта аьнна:

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьакъехьа.

Дош оттаду КПСС Центральни Комитетои СССР Лакхехьарча Совета Президиумои.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместитела хьакъехьа Белорусски ССР-гара.

Дош оттаду СССР Лакхехьарча Совета Президиумо.

Хьунаш лораелга дIахо тоадара, хьун кхоачамех дикагIча тайпара пайда эцара де дезарий хьакъехьев ССР Союзен союзни республикайн хьуна законодательства Лардий проекта хьакъехьен.

Дешаш оттаду СССР Министрий Совето.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума указаш чIоагIдара хьакъехьа.

Дош оттаду СССР Лакхехьарча Совета Президиумо.

Сессе ден повестка массава раьза а волаш чIоагIъю.

Ден повестка хьалхара дош дувца доладеш председатель волча А. П. Шитикова хоам бир нов. Н. В. Подгорнегара пенсе тIа водаш хиларца дувзадена СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела декхарех ше мукъавалийтар дехаш заявлени кхаьчай аьнна.

Председатель волчо предложени лу нов. Н. В. Подгорне дехар кхоачашде аьнна. Сессе цу дешагIа укх тайпара соцам бир:

«Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето соцам бу: новкъост Николай Викторович Подгорный СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела декхарех мукъавалийта пенсе тIа водаш хилар бахьан долаш».

Цул тIехьагIа дош лу КПСС Центральни Комитета Политбюро члена, КПСС ЦК секретара, депутата **М. А. Сусловна.**

Новкъоста М. А. СУСЛОВА даь къамаьл

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, Лакхехьарча Совета Союза Советен Къамий Советен старейшинай Советаша хьажийта шуга хьачулу КПСС Центральни Комитета Генеральни секретарь новкъост Леонид Ильич Брежнев Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжарах йола предложени. **(ЧIоаггIа, дIаьхдаь тIоараш тох. Берригаш хьалгIовт).**

24 мае хиннача ЦК Пленумо массава раьза а волаш нийса лаьрхIар КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Леонид Ильич Брежнев цхьан ханна СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжар. ЦК Пленуме къамаьл даьча новкъосташа массе а оагIорахьара хьахьекхар из решени нийса хилар.

Вай ерригача партена, дерригача советски халкъа Леонид Ильич Брежнев вовз вай парте, Советски паччахьалкхен, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама гIорваьнна деятель хиларах тарра.

Организатора, гаьннардар гуш волча политика, ленински тайпара волча деятела Леонид Ильич Брежнева шийн башхадика талант, шийн дерригa вахар дIател болхлой класса, ахархошта, интеллигенцена боарам боаццаш чIоагIа гIулакх дара, халкъа вахар тоадара, коммунизм хьалъяра сийлахь-доккхача гIулакха даим йоакхо яра. Леонид Ильичах боарам боаццаш чIоагIа тешам беннен из дукха везаш я вай партии советски халкъи. **(ДIаьхдаь тIоараш тох).**

Дунен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдбара, чIоагIа машарр социальни прогресса хилийтара тIехьа кIаьд ца луш къовсам лоаттабар бахьанце дунен тIарча дог-уйла цIена йолча берригача наха чIоагIа лоархIаши сий деши ва Леонид Ильич. Вай парте, дерригача советски халкъа, вай сийлахьйоккхача социалистически паччахьалкхен цIи дунен халкъашта юкъерча арене сий долаш лелаю цо. Вай мехка хинна ца Iеш, дунен халкъашта юкъера кхоххам кIаьдбара, машара гIулакх чIоагIдара геттара боккха лоархIам болча дунен халкъашта юкъерча документашта кIал Л. И. Брежнева кулгаш яздар белгала хIама да. **(ДIаьхдаь тIоараш тох).**

Мехка дерригача вахаре, Советски паччахьалкхен чурчен арахьарчен политически гIулакхашка Коммунистически парте кулгалдарен лостам тиларен лоархIам лакхбалар, хIаьта иштта цох йоахкача Iалаьмате дикача оамалаша, Даьхенна долча гIулакха ше кхо ца веш Леонид Ильич Брежнева къахьегар бахьанне дукхача шерашка вай халкъа а дерригача дунен а хьалхашка Коммунистически партен Советски социалистически паччахьалкхени эггара сий долашагIа вола викал волаш хьавоагIа новкъост Брежнев. **(ДIаьхдаь тIоараш тох).**

КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Брежнев Леонид Ильич СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжар советски обществаи паччахьалкхени лакхерча хьашташа дIа ма-деххара да. Цо гIо дергда КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра керда толамаш дахара, коммунизм хьалъеча керда толамаш дахара. **(ДIаьхдаь тIоараш тох).**

Мукъаба сона, новкъостий депутаташ шуга ювцийта СССР Лакхехьарча Совета укх тайпара проект хьачуяла.

«Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето **соцам** бу: новкъост Брежнев Леонид Ильич СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжа» **(ЧIоаггIа, дIаьхдаь тIоараш тох).**

* * *

ЧIоаггIа, дIаьхдаь тIоараш а детташ депутаташа массава раьза а волаш тIаэц **новкъост Брежнев Леонид Ильич СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжарах бола соцам.**

Дош лу КПСС Центральни Комитета Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста **Леонид Ильич Брежневна.** Зале болчар ура а гIайтта чIоаггIа тIоараш а детташ тIаэц новкъост Л. И. Брежнев.

Новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА даь къамаьл

Новкъостий депутаташ!

Эггара хьалха са безам бар шоана, вай паччахьалкхен эггара лакхерча органе долча советски халкъа викалашта сайх боккха тешам боларах: со шоазлагIа СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжарах чIоаггIа баркал ала. (ДIаьхдаь тIоараш тох).

Цунна дувзаденна доккхий а бехктоккхаме а паччахьалкхен декхараш, вай парте ЦК Генеральни секретара декхарашца цхьана кхоачашдар, белгала аьлча, атта гIулакх дац. Бакъда, парте лоIам советски халкъа лоIам. социалистически Дай-мехка хьашташ сона массаза хиннад аз сай дерригa вахар дIатийнна а дIателаш дола а эггара лакхера закон. **(ДIаьхдаь тIоараш тох).**

ХIаьта хIанз, Даьхен керда декхар тIаэцаш, халкъа бенна тешам сийн долаш чакхбоаккхаргба аьнна, шо гешале лов сона, деза новкъостий. **(ДIаьхдаь тIоараш тох).** Аз шоана дош лу вай партей халкъой коммунизмага бодача исторически наьха тIа шоашта оттадаьча сийлахь-доккхача лерхIарашка кхачара сай дерригa ницаш дIадала. **(ДIаьхдаь тIоараш тох).** Сайгара мел доагIар дергда аз вай дукха беза мохк чIоагIбаран тоабаран, советски наьха вахар тIа-тIа тоадара, лаьттан тIа машар чIоагIбаран халкъаща вIаши цхьана леладу дика гIулакхаш дегIакхуваларан. **(ДIаьхдаь тIоараш тох).**

ШIаьккха доккха баркал хилда шоана, новкъостий. **(ЧIоаггIа, дIаьхдаь тIоараш тох. Берригаш хьалгIовт).**

* * *

Сессе доакъашхоша дIаьхдаь тIоараш а детташ председателал деча А. П. Шитикова берригача депутатий цIерагIа КПСС Центральни Комитета Генеральни секретарь, Коммунистически партен Советски паччахьалкхени гIорваьнна деятель Леонид Ильич Брежнев даькъала вийцар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжарца, партийнин паччахьалкхени гIулакхаш тIа цо доккхий толамаш дахар ловш ловца а баькххар.

Ден повестка шоллагIча дешах дош делар депутата **А. Н. Аксеновна.** СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместителалла Белорусски ССР-гара депутат **И. Е. Поляков** — Белорусски ССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель харжа аьнна предложени елар цо. Массава раьза а волаш чIоагIйир из предложени.

Цул тIехьагIа депутаташ болабелар хьунаш лораелга дIахо тоадара, хьун кхоачамех дикагIча тайпара пайда эцара де дезарий а СССР Союзен союзни республикайн хьуна законодательства Лардий проекта а хьакъехьара дешаш дувца. Доклад йир СССР Министрий Совета Председатела заместитела депутата **З. Н. Нуриева.**

* * *

17 июне Йоккхача Кремлевски двореце шийн болх чакхбаьккхар ийсазлагIа хержача СССР Лакхехьарча Совета ялхлагIча сессе.

Советски халкъа цIерагIа къамаьл даьраша чIоаггIа къоабалдора КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжар. Цар белгалдоахар ленински тайпара вола гIорваьнна деятель Леонид Ильич Брежнев парте, берригача советски наьха тешам бенна а царна дукха везаш а волга. Машара, социальни прогресса тIехьа кIаьд ца луш къовсам лоаттабар бахьан долаш дерригача прогрессивни адамлено сий деши лоархIаши ва новкъост Л. И. Брежнев.

Депутаташа дувцар советски халкъ сийлахьча юбилейна — Октябра 60 шу дизара накъадодаш политически къахьегамеи хьинар айденна долга.

Укхал хьалхагIа Союза Советен Къамий Советен къаьсткъаьстача заседанешка пренеш хилар хьунаш лораелга дIахо тоадара, хьуна кхоачамех дикагIча тайпара пайда эцара де дезарий хьакъехьа а ССР Союзен союзни республикайн хьун законодательства лардий хьакъехьа а долча дешаех.

Сессега хьажа аьнна хьачуенна ССР Союзен союзни республикайн хьун законодательства Лардий проект КПСС XXV съездо иттлагIча пятилеткен гаргарча ханен оттадаьча декхарашка хьежжа я.

Ораторaша предложене елар ССР Союзен союзни республикайн хьун законодательства Лардаш чIоагIъяра, дувцача дешах бола СССР Лакхехьарча Совета соцам къоабалбара тIаерзаяь. Депутаташа белгалдоахар дIахо йодача хана хьу лораяра, хьун кхоачамех дикагIча тайпара пайда эцара тIаерзаяь йола хьуна законодательства лардаш кхоачашъяро вай социалистически Даьхен низ дIахо чIоагIбергхилар.

17 июне Iуйрийна хилар Союза Советен Къамий Советен цхьана яь заседани.

Депутаташа чIоаггIа, дIаьхдаь тIоараш детташ тIаййцар новкъостий **Л. И. Брежнев, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, Д. А. Кунаев, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Г. В. Романов, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, В. В. Щербицкий, Г. А. Алиев, П. Н. Демичев, П. М. Машеров, Б. Н. Пономарев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. У. Черненко, Я. П. Рябов, К. В. Русаков.**

Хьунаш лораелга дIахо тоадара, хьуна ресурсех дикагIча тайпара пайда эцара де дезарий хьакъехьа а ССР Союзен союзни республикайн хьуна законодательства Лардий проекта хьакъехьа а долча дешаех бухсоцаш къамаьл дир СССР Министрий Совета Председатела заместитела депутата **З. Н. Нуриева.**

Лакхехьарча Совето тIаййцар хьунаш лораяр дIахо тоадарай хьуна кхоачамех дикагIча тайпара пайда эцарай де дезарий хьакъехьа бола соцам.

Цул тIехьа тIаэц ССР Союзен союзни республикайн хьун законодательства Лардаш чIоагIъярах дола СССР Закон.

СССР Лакхехьарча Советага чIоагIде хьачуденнача СССР Лакхехьарча Совета Указех доклад йир СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара депутата **М. П. Георгадзе.**

ДоагI-доагIаш дола законаши соцамаши тIа а ийца сессе чIоагIдир СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш.

Заседане председатель хиннача СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета председатела депутата В. П. Рубена хоам бир Лакхехьарча Совета цIерагIа СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжарца дувзаденна КПСС ЦК Генеральни секретарга новкъостага Л. И. Брежневга советски нахагарен къахьегама коллективашкарен дукха ловцашии моаршалаши ухилга.

Цар тIа белгалдоакх коммунизм хьалъеча, машара, дунен халкъашта юкъе вIаши цхьана гIулакхаш леладара тIехьа лоаттабеча къовсаме новкъоста Л. И. Брежнева доккха дакъа юкъехьолга, хьакхайкаду Лакхехьарча Совета решени вахаро дIадехарга, общество дегIаахара хьашташка хьежжа хилар, цо советски халкъан вай социалистически Даьхеннен лакхерча хьашташта гIулакх дергхилар. Цу тIа шийн болх чакхбаьккхар СССР Лакхехьарча Совета сессе.

(ТАСС).

КПСС Центральни Комитета Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель ЛЕОНИД ИЛЬИЧ БРЕЖНЕВ

Новкъост Брежнев Л. И. СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжарах бола СССР Лакхехьарча Совета

СОЦАМ

Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьарча Совето СОЦАМ БУ:

новкъост БРЕЖНЕВ Леонид Ильич СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателалла харжа.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела заместитель С. НИЯЗБЕКОВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1977 шу 16, июнь.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕМОКРАТЕ НИЗ

Миллионаш бола советски нах санна дегаш гIоздаьнна кхоана моттигерча Советий депутаталла кандидаташта тIехьа кхаж тасса гIоргба Нохч-ГIалгIайчен-къахьегамхой. Цар цIаьхка а къаьгга дIагойтаргда хьамсарча Коммунистически партенеи Советски правительстванеи гонахьа шоаш айхха кхотабенна болга, коммунистийи парте боацарийи блок моаккхаз санна чIоагIа йолга.

Шоай тайпара белгала да кхоана хула хоржамаш. Уж хул вай мехка вахаре йоккха событи — КПСС Центральни Комитета майски Пленум хинначул тIехьагIа. Цо керттерча даькъе чIоагIйир КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев председатель волча Конституционни комиссе хьачуенна кердача СССР Конституце проект, хIаьта хIанз СССР Лакхехьарча Совета Президиумо дерригача халкъага ювцийтара мога а яьй из.

Берригача советски наха санна вай республика къахьегамхоша чIоаггIа къоабалъеш тIаййцай керттерча Закона проект. Цун чулоацаме долча кердачун керттера лостам — из социалистически демократи массе оагIорахьа шеръелгеи кIоаргъелгеи.

Советски демократи — халкъа демократи я. Вай мехка кхийна мел болча гражданаша дакъа лоацача, нийсачен духхьаларчеи харжара бокъонах, къайлагIа кхаж а тоссаш вIашагIъеххача хоржаш йолча органашка гIолла дерригача халкъа Iаьдал чакхдоах. СССР Конституце проекта 2-ча статья тIа аьннад:

«Дерригa Iаьдал халкъа кара да СССР-е.

Паччахьалкхен Iаьдал СССР политически лард йолча депутатий Советашка гIолла чакхдоах халкъо».

Кхоана вай хоржамий участкашка кхаж тоссаргба дикагIчарна юкъе а толашагIчарна, политически сакхетам лакха болчарна, паччахьалкхен вахара дешаш къестадеча хьинаре дакъа лоацаргдолчарна тIехьа.

Нагахьа санна 1975 шера Нохч-ГIалгIайчен моттигерча Советашка 9356 саг хержа вале, укх шера харжа оттаваьв 9482. Царна юкъе ба болхлой, колхозхой, Iилман, культура, просвещене, здравоохранене, кхыча доакъой болхлой. Уж ба эрсий, нохчий, гIалгIай, украинцаш, кхыча къамех бола викалаш.

Масала, швейни производственни объединене коллективо Ленински райсовета депутаталла кандидат оттаяьй Социалистически Къахьегама Турпал, швея-мотористка Ушакова Мария Павловна. Ер пятилетка дIайолаелча денз цо кхоачашъяьй шин шера план. Из я башха-дика хьехамча, цо хьинаре дакъа лоац коллектива общественни вахаре.

Заводской райсовета депутаталла кандидат оттаваьв «Жилгражданстрой» треста № 2 йолча гIишлой-монтажни управлене штукатурий-малярий бригадир Салтымурадов Хьасан. Укх юбилейни шера план тIехкхоачашъеш хьайоагIа цун бригада, гIишлошъераша керттера теркам тIаухийт дерригa балхаш дикен тIехдикен мара ца дара.

Ленина орден лелаеча Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене хий лоаттадеча пункта машинист Кодзоева Атабе Фатима Октябрьски райсовета депутаталла кандидат я. Шийна тIалилла гIулакх цIена а дог лазаш а кхоачашдарах, эшшача новкъостал де кийча хиларах иштта боккха тешам беннаб цох.

Тахан дукккхача кхыболча депутаталла кандидатий цIераш яха йиш яр. Бакъда дерригa а цхьанне тIа соцаргда — халкъо доалдара органашка хоржараш ба шийн эггара дикагIбола къонгаши мехкарийи. Из я буржуазничоа вIалла а тара йоацача вай советски социалистически демократизма керттера белгало, из да вай советски мехка мара хила йиш йоаца хIама.

Малаш ба капиталистически мехкашка депутаталла хержараш? Уж ба наьха чотах бIаьхий хиннараш. Цудухьа царна вIалла а дагадахкац къахьегамхой хьашташ. Царна эггара дукхагIа дагадоалар фуд аьлча, из да шоаш депутаталла хержийтача хьалдараштa товр дар. Ишта я капиталистически мехкашкарча политикаша кIаьд ца луш а бакъдолчун мукIарал де ца ловш а хестаеш йола «демократи».

ХIаьта советски депутат — из ва халкъа дулхахцIийх хьаваьнна а халкъа гIулакх дар шийн керттера декхар лерхIар а. Из ва ше хержараштa уллув болх беш вола, царна эшараш а хьашташ а Iалаьмате дика довзаш вола, из ва къахьегамеи политическии хьинар лакха дола, кIоаргга коммунистически сакхетам бола саг. Цун бокъо я, хIаьта из декхарийла а ва моттигерча лоархIаме дола дерригa дешаш къестадеча дакъа лаца моттигерча Совета територе тIарча еррига организацей гIулакхашта тIахьожам лоаттабе.

«СССР Конституце проекта тIа белгалдаьд Советашеи цар депутаташеи нахаца лоаттаду бувзамаш чIоагIдара керттера наькъаш. Уж декхарийла ба шоай гIулакхий хьакъехьа бахача нахага хан-ханнахьа хоам бе, харжархошта хьалхашка отчет тела, къахьегамхой хIара предложенега хьежа», аьннад КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме ше къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева.

19 июне моттигерча Советашка хоржамаш дара дерригa а кийча да вай республике. Кхоана хоза кийчбенна, дегаш гIоздаьнна Нохч-ГIалгIайчен городашкарча, юрташкарча, поселкашкарча хоржамий участкашка боагIаргба эзараш нах. Шеко яц цар шоай викалашта тIехьа массане кхаж тоссаргхиларах.

МАССАВА А — ХОРЖАМАШКА! КОММУНИСТИЙИ ПАРТЕ БОАЦАРИЙИ БЛОКА ТIЕХЬА МАССАНЕ А КХАЖ ТОССАРГБА ВАЙ!

ЯЛХАЗЛАГIА ХЕРЖАЧА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПХЕЛАГIА СЕССИ ХЬАЕЛЛАРА ХЬАКЪЕХЬА

ЯлхазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета пхелагIа сесси хьаелларгья 1977 шера 22 июне Iуйрийна 10 сахьат даьлча КПСС обкома политически дешара ЦIагIа.

Депутаташ дIаязбергба 1977 шера 21 июне Iуйрийна 9 сахьат даьлча денз сайрийна 8 сахьат даллалца Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме (Комсомольски улица, 112, 4-гIа этаж, № 104, 105 йола цIенош), 1977 шера 22 июне Iуйрийна 8 сахьат даьлча денз политически дешара ЦIагIа.

КХОАНА — ХОРЖАМАШ

СОВЕТАШКА — ДИКАГIБАРАШ!

БIУБЕННА — НАКЪАБАЬХКАР

Укх тIеххьарча хана даим санна хьалха латташ хьайоагIа жилищно-коммунальни боахама министерства Грозненски экспериментально-механически завода коллектив. Цунна тешал ду укх деношка республика производственни объединеней, управленей, предприятей коллекташа 1977 шера 5 бетта балха эффективности дикали лакхъяра тIехьа, республика промышленносте, гIишлошъеча, транспорте иттлагIча пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяра тIехьа лелаяьча социалистически яхьа итогегIа цар коллектив котъяьннарг лархIаро а. Пхе бетта продукцена реализаци яра план 106 процента къахьегама овсарле лакхъяра задани 101,1 процента кхоачашъе карагIдаьннад коллектива.

Цу хьокхамашка кхачара коллектива къахьегамхошта керда низ чубоассабеш хIама хилар. 19 июне моттигерча Советашка хургдолча хоржамашта сийна къахьегама совгIаташ кийчдара берригаш яхь дIайолаяра тIаьхьехаш республике «Оргтехника» яхача объединеней Грозненски радиотехнически заводон дIаболабаь болам Ленински района коллективашта юкъе эггара хьалхарчарца цар хьаллацар.

— Хоржамашта сийна къахьегама мул боаккхаш санна цу гIулакха тIаберзабаь шерра агитационно-массови болх беш а хиннаб тха агитатораш, политинформатораш шоай коллективе санна нах бахача кварталашка а. — яхаш дувц завода партийни организаце секретара заместителя Гречихина Светлана Петровнас. — ТIаккха тахан, пIаьраска дийнахьа, делкъал тIехьагIа митинг хургья заводе, цига коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тIехьа массава кхаж тассара тIаьхьехаш.

Эггара безамегIа хеташ кхоана кхаж тоссаргба завода къахьегамхоша шоай коллективо Грозненски городской а районни а Советашка харжара белгалбаьхача новкъосташта тIехьа.

Из кхетаде атта да, кIана аьлча балха тIа даим санна шоашкара дика хьокхам гойташ, яхье хьалха латташ хьабоагIа депутаталла харжа кандидаташ баьраш. Царех ва слесарий-сборщикий бригадир Козенков Петр Александрович. № 77 йолча хоржамий округе гIолла Грозненски горсовета депутаталла харжара кандидат ваьв цох. Новкъостий шийх бенна тешам боабергбоацаш волга дIахайтад цо. Из керте латта коллектив заводе хIанз эггара дикагIчарех лоархIаш я. Цар кийчъю ВМС-28 яха турбаш сеттаю механизмаш, кхыйола оборудовани дикал лакха йолаш хул. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара сийна шин шера заданеш 7 ноябрга кхоачашъяра коллективе болам дIаболабаьр а цар бригада я. Цунга кхачара дика лард йоллаш хьеннай коллектив. ХIара дийнахьа 102-103 процент шоай балха заданеш кхоачашъеш хьайоагIа цар бригада.

Иштта, кхычарна хьокхам телаш хьабоагIа кхыбола кандидаташ а. Царех я механически участка токарь горсовета депутаталла харжа кандидат яь Черникова Галина Владимировна а.

ХIанз завода бригадашка, участкашка кердача Конституце проекта хетаяь беседаш чакхйоахаш ба заводе агитатораш, политинформатораш. Цар къахьегамхой тIаьхьех проект кIоаргга йоашхаш ювцара, болх кхы а дикагIа бара. Белггала аьлча, «Уллув цхьаккха тIехьавусар ма-хилийта» яха ростовчаний болам ди тIехьа шерагIа баржаш латт укхаза.

С. ШАБИЕВ.

Кандидатех дола дувцараш

ДИКАЧА ГIУЛАКХАШЦА ДIАЙОВЗИЙТАЙ

Швейни производственни объединене № 1 йолча филиале нахха гуш долча моттиге хьаллтеха доал Синица Галина Васальевнай сурт. Ха яха йоккха опыт йолча хьехамчашта юкъе ткъаь ворхI шу даьнна мара йоаця къона коммунистка хилар кIезиг-дукха цецвоаккхаш дар. Бакъда, из ишта хеталургдац цун къахьегама наькъага хьежача.

Шийн вурийтта шу даьлча ера из укхаза балха, ма-дарра аьлча, юкъера школа чакхъяьккха йоаллаце а. Из нийсъелар ерригача объединене а йовзаш йолча говзанча Маршалкина Вера Ефимовнас кулгаллеча бригаде. Довза а хаьтта а дезаш дукха хIамаш нийслора духхьашха болх бе йолаеннача йиIий. бакъда боккхагIболча новкъосташа цIаккха шийна йишар теркал ца деш Iийна е гIожа хиняв моттиг дагаягIац цунна.

Цу хIамо тIа-тIа чIоагIагIа, бIубеннагIа хулийтар къона швея, тIаккха из шийн балха тIа шаьръялярга хьежжа чоалханегIа йола декхараш тIадехкар цунна мастера. Бакъда, гIадулла декхар шийна вIалла довзаш деце а из кхоачашдара шийн низ дIа мел кхоачар деш яр из.

Берригаш хIана бац аьнна кхалнах болча цар производстве каст-каста нийслу е шоаш цамогаш хиларца царех цхьабараш балха хьабахка йиш йоацаш. ТIаккха цар когаметта дIаоттабе нах ца хилча болх юкъагIбусаргбар. Цудухьа даим лоай коллективашка резервисткаш лелабе безаш хул. Из декхар тIадилла йиш яц моллагIа балха операци цхьатарра дика кхоачашъеш волча сага мара.

ТIаккха Галина Васильевнай цу даькъе мел кайоалаш я хара кхоачам ба дIаяха пятилетка цо дийъ шера кхоачашъяьлга белгалдаьккхача. Дика камаьхал йоалаш къахьег цо укх пятилетка шерашка а. Октябра 60 шу дузача укх юбилейни шера хIара дийнахьа балха норма 130 — 150 процент кхоачашъе карагIдоал цунна.

Балха декхар санна тешшаме шийна тIадилла общественни гIулакх а чакхдоаккхаш я къона коммунистка. ХIаьта цу даькъе из диканца йовзаш я коллективе меттел горгоде а. ХIанз шозлагIа харжа оттаяьй из Грозненски горсовета депутаталла.

М. СУЛТАНГИРЕЕВ.

НОВКЪОСТИЙ ТЕШ ЦУНАХ

Тарк йистерча лоаман довкъашка гIолла цкъа къайла боалаш, тIаккха юха а гучабоалаш бодача наькъо цIаькхаза гола техача гучайоал сигал урагIъяха вышка а йолаш латта буровой. Из я Горячеводски бурув тохара балхий управлене лIи хезача бурувдеттачо В. Д. Тамазова кулгалду № 65 йола буровой.

Дика барттайна коллектив я укхаза вIашагIкхийттар. ВорхIлагIа шу да Брагунски оалача мехкдаьтта доаллача моттиге мехкдаьтта тохкарий цу коллективо хайра саг тIера ца воалаш цхьана къахьега. Ер хьалхара скважина яц цар цхьана йоаккхар. Шийн проектни кIоарга дилача (4660 метр) бригадо хьалхагIа яьхача скважинел кIоаргагIа яц 65-гIа яр. Цхьабакъда укхаза а шийн халонаш нийсъелар. Юххьанца болх геттара дика дIаболабелар кердача скважине. Духхьал хьалхарча пхе бетта 3246 метр кIоаргделар бурув.

Дале а цул тIехьагIа кIезига моттигаш нийсъяланзар бурувдеттарий шоай говзал оарцагIъяха езаш. ЦIаьхха бурув детта инструмент дIалувцаяьлар лоаман тIоачашка.

Дин бийсей вIаши хоттаделар цу хана буровой начальникаи вахте болча бурувдеттараштеи. Халла мукъаяьккха инструмент дукха ха ялалехьа юха а дIалоацар. Эггара тIехьа котъяьлар наьха балха говзал, цар хьинари денали.

Цу хана коллектив дукхагIа сий де яьлар шоашца 1971-ча шера денз цхьана къахьегаш волча бурувдеттачуй Саидов Шарпуде. Ше ца кховеш эггара халагIбола болх шийна хьатIаэцар Шарпуде. Бригадана дика накъадаьлар из тIагIолла а доацаш шийн балхах кIоаргга кхеташ хилар а. Мел чоалхане хиларах моллагIдола гIулакх цунна шек ца воалаш тIадуллар буровой начальника.

Соаххарча шера тIеххьарча квартале Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай 65-ча буровой коллективо. Яхье яьннача коллективай хьалхарча мутIарашка хIанз а боагIаш ба цу буровой мехкдаьтта тохкараш. Цар юкъарча толаме кIезига дакъа дац къоначча коммуниста, студента-заочника Саидов Шарпуде а. Цудухьа бурув тохара балхий управлене коллективо берригаш раьза а болаш Горячеводски юрта Совета депутаталла харжара кандидаталла оттаваьв из. Оттаваьв шоай цунах бенна тешам цо боабергбоацилга шоашта ховш долаш даь.

С. ПАРЧИЕВ.

ТХО КИЙЧА ДА

Грозчерча кооперативни техникуме я гонахьа бахача наха моттигерча Советашка депутаталла кандидаташ оттабаьрашта тIехьа кхаж тоссаргбола № 39 йола хоржамий участок. 19 июне моттигерча Советашка хоржамаш хургхиларах бола хоам хинначул тIехьагIа техникума йоккхача зала чу болх бе йоласлар агитпункт.

Ше болх бе йоласннача хьалхарча денош ка денз дукха нах тIаийцар агитпункто. Харжархой укхаза ух шоай мукъа ха пайдане а сакъердаме а дIаяхьа. Агитпункте царна йовза хоржамех йола положени, цига массаза а хул керда газеташ, журналаш, кхыдола литература.

Агитпункте эггара гуча метте хьалтеха я цун балха план. Цу планагIа дIабихьар агитпункте хоржамашта хьалхара болх. Масала, укх бетта кхоалагIча дийнахьа агитпункта агитаторий, политинформаторий, училища хьехархой, дешархой хьалхленца чакхдаьлар улица цIей. Из дIадоладеш харжархоша ладийгIар лектора А. К. Забияка йийшача дунен мехкашка латтача гIулакхех йолча лекцега.

Агитпункте ухараш тIехьарча хана хьежар К. А. Гордона кулгал а деш кооперативни техникума художественни самодеятельноста коллективо оттадьча концерташка; дакъа лаьцар «Фу деннад кагирхошта Советий Iаьдало» яхача сайрене, хьежар «Правительства член» яхача а кхыдолча а кинофильмашка.

ХIанз хоржамаш гарга гIертача хана кхы а дукхагIа ба агитпункте, хоржамий участке агитаторий, пропагандистий, политинформаторий болх. Хоржамашта йола тIеххьара кийчо еш харжархой списаш юха а тохкаш, царна юкъе кхетама болх беш ба агитатораш: новкъостий Долинский, Фисенко, Мгржоева, Кускова, Абдинов, кхыбараш.

Кхоана дикагIа болча халкъа къонгаштен мехкараштен тIехьа кхаж тасса боагIаргбола харжархой тIаэца кийча я участок.

СУРТАШ ТIА: 1. (аьрдехьара аьттехьа) агитатораш Л. С. Мазницина, В. А. Сенцова, А. Н. Токарева, Б. П. Долинский, В. С. Мартиросов, А. Т. Кускова шоай балха аргIан деш къоастадеш боахк.

2. Харжархой тIаэца кийча я участок.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ХАРЖАРХОШКА ХЬЕЖАШ ДА ТХО

Кхоана харжархой тIаэца Инаркъера № 21 йола хоржамий участок кийча йола дукха ха я. Тайп-тайпарча лостамех боккхача лоархIаме болх чакхбаьккхаб укхаза юртарча юкъерча школа директора М. А. Картоевас кулгалдеча агитколлективо. Ханнахьа харжархой списаш оттаяьй, юха а уж техкай, хоржамий комиссеца цхьана депутаталла харжа оттабаь кандидаташ харжархоца вIашагIкхетилга чакхдаьккхад. Къабенна а цамогаш болаш а кхаж тассара новкъостал эшаш бола харжархой белгалбаьхаб.

Мел эшачунца Iалашъяь хоза кийчъяьй хоржамий участок. Кийча я гIалгIай а эрсий а меттала кепатеха кхаж тассара йола бюллетенаш, кабинаш, урнаш. 19-ча июне кхаж тасса харжархой тIаьхьехаш каьхаташ дIаденнад.

Из беррига болх чакхбоаккхача къаьстта хьинаре дакъа лаьцад агитатораш болча хьехархоша нн. Фроловас, Бекбузаровас Сиротинас, Картоева, Яндиева, Левинас, дукха кхыбараша. Дег тIара царна баркал ала лов сона, хьинар кхо ца деш юкъарча балха цар иштта дика дакъа лацарах.

Лоацца аьлча, тхо кийча да барт-цхьоагIонца моттигерча Советашка хула хоржамаш чакхдаха.

А. КОМУРЗОЕВ, № 21 йолча Инаркъерча хоржамий комиссе секретарь.

Дегаш гIоздаьнна ба нах

ХьатIакхаьчад республике моттигерча Советашка хоржамаш хула ди. Тахан къаьстта сийрда йоаг Грозненски районерча Кулари яхача юртарча шин агитпунктера лампаш. ЦаI Куларерча юкъерча школен шоллагIъяр Ермоловски школен я уж. Шаккъе а хоржархошта эша тайп-тайпарча темаех дола литература, керда газеташ, журналаш, хоза кийчъя стендаш йолаш я уж.

Хьалххе оттаяьча планах болх бу агитпункташка. Агитатораш беза хьаший санна тIаийбу юртарча къахьегамхоша. Цар дувцачунга боккхача безамца ладувгI кагирхоша а боккхийча наха а. ХIаранена а иштта дукха вIашагIкхийттача я харжархошта хоржамех дийца цаI Iеш СССР кердача Конституце проектах а атта кхетадергдолаши кIоаргга чулоацам болаши дувц, иштта моттигерча Советашка депутаталла харжа оттабаьча кандидатий къахьегама а общественни а балхаща дувзаденна дола гIулакхаш довзийт агитатораша. Цул совгIа, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизарга вай Даьхе кийчлуш хиларах, цу цIейна накъаболхаш къахьегамхоша даьхача толамех шоай юртахошка каст-каста хоам беш хул уж.

Цахаддаш бахача наха юкъе хиларо, низ тIабахийтта беча агитационно-массови балхо юртахошта хьалхашка сий долаш ба Ермоловски школа хьехархой.

Къаьстта дика болх барца белгалбаьлар № 27 йолча участкера Дубаева Забу, Магомадова Табарак, Мусаева Роза, иштта № 28 йолча участкера Жукова Зоя, Колпикова Людмила, кхыбола агитатораш. Царна доккха новкъостал деш ба нийслагIча классера дешархой Эжиева Малкан, Шахабова Тамара, Гадаева Зина, кхыбараш.

— Хоржамаш дара кийча да тхо, — йоах Куларински юрта Совета председателя Темирсултанов Пушкина. — Бокъонца техкай харжархой списаш. Хоржамаш дара йола кабинаш, урнаш дIаоттаяьй зале. ТIаккха ше мала хорж а маца хоржамаш хул а ховш ба юртара беррига нах. Шеко яц, цар кандидаташта тIехьа массане кхаж тоссаргхиларах.

Ц. ЯРАГИЕВ.

ХОРЖАМАШКАРА ХОРЖАМАШКА

Денгара денга тоалуш, хозагIа хулаш йоагIа Нохч-ГIалгIайчен столица майдаши улицаши. Сиха хьалъувт укхаза керда хозеи сийрдеи цIенош, хIара шера болх бе йолалу керда предприятеш, шоай къаьна фусамаш хувц цхьайолча фабрикашеи заводашеи.

Моттигерча Советашка тIеххьара хоржамаш хиннача укх шин шера довзаргдоацаш эргадоалаш латт Грознера сийлахь-воккхача баьчча — В. И. Ленина цIи лелаеча улица сибат. Цун керда сибат белгалдеча гIишлонех цаI я йиъ бIаь гаргга квартира йолаш укхаза хьалдаь нийсазза вIаштIардаь нах чубаха цIа.

Фотокорреспондента И. Плиева шоллагIча сурта тIа шоана гу Орджоникидзе цIерагIа проспект.

Кандидатех дола дувцараш

НАЬХА ТЕШАМ БЕННАР

Грозненски производственни швейни объединене кхоалагIча цехе хIамаш тегача мотористкашта тIайодаш, цар беча балхага хьожаш, де дезачоа хьехар деш, новкъостал деш лел юкъерча дегIара, хьатара, безаме юхь йола кхалсаг.

— Из я-кх Iа хетташ йола къахьегамхой Ленински райсовета депутаталла кандидат Ужахова Люба. — йоах цеха начальника Тисейко Лидия Ивановнас.

Духхьашха хержа яц Люба Владимировна къахьегамхой Ленински райсовета депутаталла. 1967—1969 шерашка хержа хиннай из цу Совета депутаталла. Шийна тIадена харжархой наказаш цIенен диззан кхоачашдеш хиларца белгалъяьлар из. Цхьа шу дIадодац Любайна моллагIа билла цхьа общественни болх тIа ца буллаш, яхаш дувц цеха кулгалхоша. Цо а къаьгга хьахьокх шийна тIабилла общественни болх цIенен биззан кхоачашбеш из хилар. Брак ераща, къахьегамеи производственни дисциплина телхаераща цIенхашта къовсам лоаттабеш, эшачоа гIо-новкъостал деш я халкъа тIаьхьожама контролер.

Ткъаь пхиъ шу гаргга ха я хIамаш тега мотористка йолаш Ужахова Любас болх бу, хIаьта ер пхийтталагIа шу да балха моттиг ца хувцаш кхоалагIча цехе цо къахьега. Цу шерашка ше Iоаяь йоккха опыт дог раьза долаш дIалуш итташ хIамаш тега мотористкаш кийчбаьб цо. Уж объединенерча тайп-тайпарча цехашка, филиалашка шоай хьехархо санна хьинаре къахьегаш ба.

— Тха цехе цхьаккха болх бац Любайна тIехдика ца ховш, — йоах цеха начальника Лидия Ивановнас. Баркъана ов дар, кисаш дIадогIар санна а кхыдола а халагIдола балхаш Любайга лу из гIалат яргйоацилга кхета а деш. «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа къахьегачар доахача толамий хIара дийнахьа итогаш а еш пхе баьлни системагIа оценка лу хIамант тегараша баьча балха. Социалистически яхьа экрана тIа Любай тайпан цIера тIехьа мел латташ яраш пхиаш я.

Октябра 60 шу дуза шу къаьстта беркате хиннад Ужахова Любайна. Ейгача промышленноста цIей дездеча деношка цунна елар Къахьегама Сийлен кхоалагIча лагIа орден, иштта из оттайир къахьегамхой Ленински райсовета депутаталла харжара кандидаталла. Цун наькха тIа лепаш я Ленински юбилейни медаль. Иштта йолча производственница, тешамеча новкъоста Ужахова Любайна тIехьа чIоагIа раьза а болаш массане кхаж тоссаргба кхоана.

Б. КОСТОЕВ.

ВIАШТТА КХОЗЛАГIА

Дукха ха я Дарсигов Ювсапа Мувса сона вовза. Эггара хьалха 1959-ча шера дулха доахан кхоаба «Алханчуртский» совхоз вIашагIъеллача денз укхаза механизатора болх беш хьавоагIа из.

Ахархочун болх дукха безаш, цун къайленаш кIоаргIагIа йовза боахама а мехка а дукхагIа пайда хургболаш шийн болх вIаштIехьбаккха гIерташ вар къона механизатор юххьанца денз. ЛаьрххIа Iомайора цо мехка цIи хеза болча юрта боахаме хьалхалаттарий говзал. Цох цунна беркат а доал.

Дукха ха ялалехьа хьажкIаш кхееча механизированни звено кулгалхо хул из. Ши-кхо шу далалехьа боахаме метте, районе а толашагIвола хьажкIаш кхеер а хиле дIаотт Дарсигов Мувса.

Цунах а кхоачам хилац цахаддаш кердадар лохаш волча ахархочунна. Механизатораштa юкъе яьржача социалистически яхье котало яккхарах цкъа санна дуккхазза а халкъа боахама карагIдаьннарий Ерригсоюзни выставке вохийт Мувса. Цига цунна кхы а кIоаргагIа йовз дулха доахан кхоабача тIехдика толамаш доахарий говзал. Мувсас шийн дагахьа социаду шийна дайза кердадараш шоай совхоза балха юкъедахьа.

Массе а оагIорахьа техха а техке совхоза кулгалхошта хьалхаца по оттаду комплексни бригада вIашагIйоллара дош. Из хургья доакъараш Iалашдеш а, дулха доахан кхоабаш а. Ховш ма-хиллара, атта дац кердадар балха юкъедоаладе а дIачIоагIде а. Юххьанца совхоза кулгалхоша хьаллацац механизатор.

Цхьабакъда Мувса тIехьашка валац. Цо шийн расчеташ дIайовзийт лакхерча органашка. Цига хьаллоац кердадар, пайданегIдар балха юкъедоаладе гIерта саг. Иштта вIашагIйолл «Алханчуртский» совхозе вай республике эггара хьалха комплексни бригада. Цун бригадиралла оттаву Дарсигов Мувса. Массехк шу да из комплексни бригадана кулгалдеш вола. Хьалхарча шеррехьа гучадаьлар керда бригада вIашагIйоллар пайдане гIулакх хилар. Совхозе эггара дикагIа дар бригаде дулха доахан кхабара хьокхамаш....

Иштта хьаьнала къахьегаш, халонех ца кхераш, шийна тIадилла гIулакх дизза чакхдоаккхаш хилар бахьан долаш Дарсигов Мувсай сий ду юртахоша. ХIанз вIаштта кхозлагIа МагIалбика горсовета депутаталла кандидат ваьв хьинар дола ахархо, коммунист Дарсигов Ювсапа Мувса. Из боккха тешам ба.

Шеко яц из тешам бакъбеш Дарсигов Мувсас дIахо йодача хана а хьинар кхо ца деш къахьегархиларах.

А. БАСИЕВ.

Хьалхара кхаж тосс оаха

ДОГ КУРАДАЬННА ДЕТТАЛУ

Дикаева Асяй биографи хIанз мара дIайолалуш яц.

1975 шера школа йистеяьккхар цо. Цул тIехьагIа Грознерча эсарий ЦIагIа хIамаш тега Iомаеча курсашка деша яхар. Хьалхара курс-м Асяс иттлагIча классе деша ягIача хана сарахьа дешаш чакхъяьккхар. Кхаь шера курсашка ихачул тIехьагIа из балха ера № 2 йолча модай ателье.

Цхьа бутт совгIа ха яьннай цо укхаза болх бу. Дукха ха яц из. ХIаьта а Асяс гойтад шийн кIоарга знанеш йолга, ше хIама ха ловш йолга. Юххьанца денз Асяй хьехамча йолаш хьайоагIа ателье гIоръяьнна йола мастер Дарбазанова Тамара.

— Ася балхах дика кхеташ, тега барзкъа брак йолаш ца хилийта гIерташ я—йоах Тамарас. — ХIанз са ученица я из. Бакъда, со теш цох дукха ха ялалехьа бокъонца йола шийн балха говзанч хургхиларах. Ше ца кхеташ, хIама лерттIа вIаштIехьа ца доалаш моттиг нийсъелча, из гIулакх ца дашхача, доаггIача тайпара Iома ца дича са тувц Асяй. Ася комсомолка я. Из хьинаре юкъеяхай балха санна ателье юкъарча вахара а. Комсомольски организаце бюро членалла херджай из. Балхах лаьца къамаьл деш аз Асяйга хьаьттар: «Ася, хьо укх шера эггара хьалха хьай вахаре хоржамашка кхаж тоссаш я. Фу ала йиш я хьа цу хьакъехьа?»

— Фу аргда аз, — елакъежар Ася, — Советски Конституце енна дукха бокъонаш я вай халкъа: болх бе, салаIа, деша, иштта кхы дукха яраш а. Цу тайпара бокъонаш мичий капиталистий мехкашка. Со чIоагIа гIадъяха, гIозъяьнна я хоржамашка дакъа лоацаш се хиларах. Цхьа шийн тайпара айденна, кура даьнна детталу са дог хоржамаш ду ди тIакхоачаш латтача хана.

К. ДАУРОВ.

БЕХКТОКХАМ ЛАКХБУ

Кхоана вай берригача мехка духхьашха кхаж тоссаш барайтта шу даьнна бIаьш эзараш кагий нахи мехкарийи хургба. Цар шоай вахаре боаккха лоархIаме гIа хургба цунах. Иштта кхоана эггара хьалха кхаж тоссаш Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета дукха студенташ а хургба. Хоржамашка кийчъеннай университет. Цун керттерча корпусе хьалхе а денз мел эшачунца Iалаш а яь дика кийчъяьй агитпункт. Укх тIеххьарча деношка дукха студенташ чуухт укхаза. Цхьабараш хоржамий комиссена хьалхе а денз новкъостал деш ба. ХIаьта вожаш (царна юкъе къаьстта дукха ба хоржамашка духхьашха дакъа лоацаш хургбараш) агитпунктага хьажа, эшаш дале шоаш хоржамий комиссене гIо де кийчча хилар дIаала ух укхаза.

Царех цаI ва филологически факультета къамай отделене цхьоалагIча курсе дешаш вола Хашагульгов Батыр. Батыра барайтта шу мара даьннадац. Шийн нийсархошта тара ба цо хьабахьаш бола никъ. Школе а дика дийшад, дика деш университете а, студентий юкъарча вахаре а тIехьашка латтачарех вац.

— Вай даьша бIаьшеренашка чIоагIа са а тувсаш иразе вахар шоашта кхачар дог даьхад, — йоах Батыра, — Советий мехка барт тайнача дезале хьалхувш долча вайга ираз хиннад селлара дикача замалахьа даха. Вай да паргIатана, нийсхо йолча общества йизза бокъо йола гражданаш. Вай сийлахьа Коммунистически партии социалистически Даьхен кагирхой лоархIаши беза йолаши хиларал совгIа, царех чIоагIа тешам болара тешал да СССР кердача Конституце проекто 18 шу даьнна кагирхой вай мехка эггара лакхагIйолча законодательни органе деча хоржамашка дакъа лаца а шоаш цу органе херджа хила а бокъо йолаш хилар. Цу тешамо дог гIоздаккхарал совгIа кагирхой бехктокхам а лакхбу.

Х. ГАЛАЕВ, Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета студент.

СССР Конституце проект ювцаш

УЙЛАШИ ГIУЛАКХАШИ ЦХЬАТАРРА ДОЛАШ

РАЙОНИЙ ПАРТИЙНИ АКТИВАЙ СОБРАНЕШКАРА

Ленински район

Района партийни организаце актива собрани хилар укх деношка. Цига дийцар СССР Конституце кердача проектахи КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева яьча докладагIа хьадоагIача районин партийни организаце декхарехи дола дош. Цу хьакъехьа доклад яьча КПСС Ленински района хьалхарча секретара Г. Ф. Галковас белгалдаьккхар районера берригa къахьегамхой чIоагIа теркам тIабахийта кердача Конституце проект ювцаш а дег тIара могаеш а хилар. СССР Керттерча Закона проект — из долаш дола Конституци тIанйцачул тIехьагIа дIадахача 40 шера советски обществе хиннача кIоаргача хувцамий, ленински парте хьалхаленца советски халкъо яьхача дерригдунен-исторически лоархIам болча коталоний анализ а яь вIашагIтехачох хьахинна хIама да. Вай Даьхен историчухь лоархIаме белгало а хинна дIаоттаргда СССР Конституци дIахо мехка социально-экономически прогресс хилийтара, хIаьта социалистически демократи тоаяра бокkха лоархIам болаш а хургда из. Цун положенеш кхоачашъяро торо хулийтаргья вай пачхахьалкхени боахамен болх, Iаьдален доал дареи органий берригa болх лакхагIча боарам тIа боаккхаш тоабе.

Вай бокккхача мехка массе а миIингашка дика хоалуш да вай вахаре хинна Iалаьмате доккхий хувцамаш. Цар хьахьокх вай общественни пачхахьалкхени строй, вай вахара сибат толашагIа долга, Коммунистически парте хьаькъалерча ленински политиках хьахиннар из долга белгалдаьккхар къамаьл даьча къахьегамхой депутатий райсовета исполкома председателa О. М. Петренкос.

№ 2 йолча гIишлон-материалий комбината слесара П. Крамскойс аьлар:

— Конституце проект юххьанца деиз чакхъяллалца къахьегамхой хьаштаташ кхоачашдара парте еш йола йоакхо хьахьокхаш я, хIаьта из йоакхо гуш я «Дерригa сага, дерригa сага духьа» яхача цун программни лозунгах а. Тха коллективера бIаьш къахьегамхой шерра шера салоIаш, дарбa дайташ хул мехка дикагIйолча санаторешка, Iаьржача форда йистерча салаIара зоне, царех дуккха бараш мах боацаш а ух цига. Вай мехка хIара болх беш вола саг паргIатта къахьега йиш йолаш ва ший бер детсаде дIа а денна е школе а дахийта. Цу тайпара торо йолаш ва а вий Малхбузен мехкашкара къахьегаш вола саг?

Конституце проекта тIа белгалъяьча Советий мехка кхалнаьха йоккхийча, маIача наха нийссарча бокъонашта хетадир шоай къамаьл Грозненски маькха комбината кондитера Л. Климовас, городашта юкъерча телефонни станце начальника Д. Ампиловас.

ХIанз дерригача халкъо СССР Керттерча Закона проект ювцача хана къаьстта чIоагIа хьинар айдаь социалистически яхь йоаржаяьй района къахьегамхоша планаши юбилейни шера декхараши толамца кхоачашдара тIехьа. Района промышленни предприятеша 102,9 процент кхоачашъяьй продукци маьхала яккхара пхеBETTA план, къахьегама овсарле лакхъяра план — 101,4 процент. Цу юкъа планал совгIа маьхала яьккхай 2 млн. 300 эзари сома продукци. Яхье яьннача коллективашта юкъе хьалхалаттараш я «Красный молот» завода, экспериментально-механически завода, «Консервплодоовощ» яхача объединенс, гормолкомбината коллективаш. Актива собране шоаш даьча къамаьлашца «Красный молот» завода котельщиккий бригадира, НГIАССР Лакхехьарча Совета депутата Н. Г. Рыженкова, троллейбуса водителa Л. Яхъяева белгалдаьккхар дIахо йодача хана а вай Даьхен низ хьинарерча къахьегамца чIоагIбе шоай коллективаш кийча хилар.

КарагIдаьннача толамий боаггIаш бола мах а беш собране дакъа лоацаш хиннараша гучаяьхар производства эффективность дIахо лакхъяра пайда эца йиш йола торонаш. Масала, «Металлист» яхача, Грозненски ремонтно-механически заводаша валови продукци арахецилга лохдаьд, хIаьта иштта кIезигагIа маьхала яьккхай продукци а. Партийни актива собране дIахайтар цу тайпара кхоачамбоацараш цIендаь дIададаханза даргдоацилга, партийни а общественни а организацеша цу гIулакха хадданза тIахьожам лоаттабе безилга.

Швейни производственни объединене парткома секретара Л. Селезневас, ВЛКСМ райкома секретара Б. Гамурзиева, исторически Iилмай кандидата, историе, метта, литература Iилма-тохкама института сектора заведующе М. Точиева шоай къамаьлашка дукхагIа теркам тIабахийтар Конституце проект ювцача хана кхы а шерагIа йоаржаяь пропаганда яра, кхетама а агитационни а болх дIахо товбара.

Собране дакъа лоацаш хиннараша массава раьза волаш СССР кердача Конституце проекти Л. И. Брежнева доклада тIара выводаши положенеши могаеш хьал а лоацаш тешам белар юбилейни шера планаши декхараши толаме кхоачашдара, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара баха ма-боаггIара накъабахара тIехьа кхы а шерагIа социалистически яхь йоаржаергхиларах.

Грозненски район

Iалаьмате хоза хеташ тIанийцар Грозненски района къахьегамхоша парте Центральни Комитета майски Пленума решенеш. Укх деношка «Пригородный» совхоза культура ЦIагIа хилар районин партийни актива собрани.

СССР кердача Конституце проектахи КПСС ЦК майски Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева яьча доклада тIара доагIача района парторганизаце декхарехи доклад еш цига къамаьл дир парте райкома хьалхарча секретаря А. И. Воронкина.

Укх тIеххьарча шовзткъа шера вай мехка массе а вахара доакъошка хинна Iалаьмате доккхий хувцамаш дувцаш, докладчико белгалдаьхар вай республике а къаьстта Грозненски районе а экономикен культурен дегIайоалаеча даьха толамаш. Районе хьал а яь болх бе йолаялийтай массехк промышленни предприяти, вай ханарча кердача техникаца Iалашъяь колхозаши совхозаши ялат, дулх, шура, кхыйола юртбоахама продукци йоаккха предприятеш хинна дIаэттай. Районе я 42 юкъера дешар деша школа, профтехучилище. ДегIаенай медицински сета учрежденеш. Алхха укх тIеххьарча итт шера хьалъяьй 15 школа, тоадаьд наькъаш. Гарггарча хана кхоачашъергья газификаце проблема.

Докладчика а пренеех къамаьлаш даьча «Тепличный» совхоза бригадира З. И. Рыбинас, газ чакхйоахача Грозненски завода партбюро секретара Г. С. Шульженкос, «Грозненский шурий» совхоза парткома секретара И. Б. Катаева белгалдаьхар дегIаенача социализма эгIара бокkхагIа бола толам советски общества алсамбувлаш бола социальни цхьа барт хилар. ЦIаккха ца хиннача беса чIоагIа я хIанз болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце цхьоагIо. ТIа-тIа дукхагIа а луш пачхахьалкхенна лаьттанцара йоахен хьайбайн продукташ телача района боахамаша заводашкара а фабрикашкара а дукхагIа хьанйю вай ханара техникен минеральни удобренеши. Городаи юртаи юкъера къаьгта дола тешал да Грозиерча промышленни предприятей, организацей коллективаша района боахамашта халача балхашта механизаци еча, доакъар Iалашдеча, ялаташ чуэцача деш дола традиционни шефски новкъостал.

Йоккхача дега куралца дийцар собранс дакъа лаьцараша Керттерча Закона проекта тIа къаьсттача статья тIа кхийнача социализма котало чIоагIъяра, халкъа духьа яхаши халкъа гIулакх деши йолча Коммунистически парте кулгалдара а никъ хьехара а лоархIам боккха хилар.

Докладчика а пренешка къамаьлаш даьча Пролетарски юрта Совета председатела З. М. Зиниева, «Атагинский» совхоза керттерча агронома А. И. Калиникина белгалдаьккхар вай пачхахьалкхе — халкъа юкъара пачхахьалкхе хилар. Цо хьаллоац болхлой, колхозхой, интеллигенце, вай мехка дерригача къамий лоIами хьашташи. Пачхахьалкхен гIулакхаш тIа а обществана кулгалдеча а къахьегамхоша доккха дакъа лоацаш хилара дола къаьгга тешал хургда моттигерча Советашка хургдола хоржамаш. Района юрта Советашка хоржаргва 870 депутат, районни Совете — 87.

Къахьега, салаIа, къоаналга лестача материально Iалашве, мах боацаш деша, медицински гIо деха, бахача фусамашца Iалашбе санна йолча советски сага луча сийлахь-йоккхача бокъонех дувцаш, партийни активе дакъа лоацаш хиннача комсомола райкома секретара З. И. Шахидовас, Ермоловски ДОК-а оператора Х. Л. Аздамирова, «Аргунский» совхоза директора Б. У. Баркинхоева дийцар Советий Мехка гражданий декхарех. Миллионий творчески къахьегамца хьаю коммунизм, — йоахар цар. — Цудухьа нийса дIаяздаьд проекта тIа СССР гражданий керттера декхар — тешаме, хьинаре къахьегар. Даьхе лораяр, пачхахьалкхен хьашташ лорадар, массе оагIорахьара юкъара порядок лораяра гIо дар, социалистически доалахье лечкъаерашцеи цун кхом ца берашцеи къовсам лоаттабар, Iалами цун рузкъаши лорадар.

Собране хиннараша резолюци тIанийцар, берригаш раьза а болаш кердача Конституце проекти КПСС ЦК майски Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева яьча доклада положенеши выводаши къоабал а еш, уж шоай балха кулгалдаран кхоачашъяран тIа а эцаш.

Наурски район

Гул мел беннарий дог - уйла айенна чакхъяьлар СССР Конституце проектахи КПСС Центральни Комитета майски (1977 ш.) Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яьча доклада тIара доагIача района парторганизацена хьалхашка латтача декхарехи дийца партийни актива собрани.

Докладчика — парте Наурски райкома хьалхарча секретара А. М. Карагичеваси пренешка къамаьлаш даьрашеи дийцар советски хIара саго е а йоагIаш курал еча Керттерча Закона проекта тIа хьахьокхача, социализма исторически коталонах.

40 шера вай пачхахьалкхене хинна доккхий хувцамаш дика гуш да района вахара масса долча даькъе.

Экономически чIоагI а деннад, технически дегIа а даьхкад района боахамаш. Шовзткъеи иттлагIа шераш тIакхачале Наурски района колхозашкеи совхозашкеи 160 гектар гаргга комсаш яр лелаеш. ТIаккха хIанз уж плантацеш дIаяьржай 11 эзар гектара тIа. Аренашка болх беш я бIаьш тайп-тайпарча маркех йола тракторaш, ялат чуэца араяьннай 105 комбайни 82 жаткеи. Иштта техникаца Iалашбаьча ялаташ кхедерий торо хургья пятилетка шоллагIча шера дика хьувкъам балха 10 дийнахьа чуийца баккха.

Ше ший Даьхенах воккхийвар, дас бера ер санна советски сага Коммунистически парте йоакхо яр белгалдаьлар Калиновски юрта профтехучилища директора, РСФСР заслуженни хьехархочун Л. К. Гарибяна къамаьла тIа. Къаьстта дукха теркам тIаухийт, аьлар цо, кхувш йоагIа тIехье лакха кхетам болаш хилийтара, лакхара квалификаци йола кадраш хьалкхеяра.

— Конституце проекта тIа дIаяздаь да: «СССР-е дерригa Iаьдал халкъа доалахьа да»,— аьлар дог гIоздаьннача, Ленина цIерагIча колхоза къахьегамхочо Г. В. Соломатинас. — Да а да из иштта! Хьажал со, мугIарера болхло, хержай Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла. Со цаI яц ишта. Цудухьа гIерт хIара советски саг вай социалистически Даьхен низ алсамбаккха, из дегIайоалае.

Собране дакъа лаьцача «Россия» колхоза председатела С. И. Понамарева, «Красное знамя» яхача колхоза зоотехника У. Мишиева, Савельски юртисполкома председатела М. Майрбекова дийцар Керттерча Закона проект ювцилга Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара еча кийчонца дувза дезилга.

Белгалдаьхар дуккхача боахамий коллективаш а заданеши цу дезача ден сийна тIанйица социалистически декхараши толамца кхоачашдеш хилар. Ханал дикка хьалха кхоачашйир ах шера план «Терский», «Притеречный», «Советская Россия» яхача совхозаша. Массанахьа шерра доаржадаьд ялаташ чуэцара балхаш.

Цунца цхьана къамаьл даьраша дийцар кхоачамбоацарех лаьна а, теркам тIабахийтар пайда эца йиш йола торонаш балха юкъейоалае езилга. Оарц дала дезаш гIулакх лерхI цар, масала, доакъар Iалашдар. Алхха йол 30 эзар тонн Iалашъе ма-лаьрхIадий укх шера. ХIаьта 15 июнь хьатIакхоачаш аргIаш даьо 7000 тонн мара яц. Дика лелац бIаьсти йийнача культураштеи комсаштеи гIулакх делга.

Актива собране берригаш раьза а болаш къоабалйир СССР Конституце проект, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева парте ЦК майски Пленуме яьча доклада тIара положенеши выводаши.

Де лерхIараш белгалду йоазонхоша

«СССР кердача Конституце проектахи КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева яьча доклада тIара хьадоагIача Нохч-ГIалгIай АССР йоазонхой декхарехи» яха дош дувцаш йийлла партийни собрани хилар Нохч-ГIалгIайчен йоазонхой Союзе. Собране оттадаьча дешах лаьца доклад йир йоазонхой Союза партийни организаце секретара Ш. Арсанукаева. Цул тIехьагIа къамаьл дир Хамхоев Ахьмада, Музаев Нурдина, Яндиев Жамалда. Муталибов Зайндина, Боков Ахьмада, Ведзижев Ахьмада, кхыбараша.

ЧIоагIа дегаш айленна дийцар йоазонхоша СССР кердача Конституце проектах, шоашта хьалхашка латтача декхарех.

М. САИДОВ.

Юридически консультаци

АДМИНИСТРАТИВНИ БЕХКТОКХАМЕ ОЗАР

Къахьегама дисциплина толхаярах предприятей, организацей кулгалхоша болхлошта деш дола бехкаш да къахьегамах долча законодательства Лардаш тIеи къахьегамах долча союзни республикай законий Кодексаш тIеи белгалдаь: замечани; выговор; строги выговор; кхаь беттага кхаччалца йолча хана кIезигагIа алапи долча балха тIа вахийтар е цу ханна лохерча гIулакха тIа вахийтар, балхара дIаваккхар.

Къахьегама дисциплина толхаьрг лоархI болхлочоа тIадекка къахьегама декхараш цун бехкагIа кхоачаш ца дича е доагIIача тайпара кхоачаш ца деш дисача.

Администрацена бокъо еннай дисциплинарни бехк бара меттел, къахьегама дисциплина толхаярах дола дош новкъостий суд е общественни организаци хьажийта дIачудала.

Советски бокъонагIа, уголовни, дисциплинарни, граждански бехктокхама нийсса юридически лоархIаш ба административни бехктокхам а.

Административни бехктокхаме оз административни хьисапера зулам дарах бехке бола нах. Административни зуламе гIулакх лоархI социалистически пачхахьалкхенна зе деш, массава а кхоачашъе декхарийла волаш йола правилаш толхаяр.

Административни зуламе гIулакхаш бе-бе хул. Из да санитарни, противопожарни, ветеринарни правилаш, общественни порядка, воински учета, паспортни режима, лаьттах, хи ресурсех пайда эцара правилаш, чарахьал дареи хьу лораяреи правилаш телхаяр, и. кх. дI.

Общественни зуламе гIулакх лархIа йиш я бокъонашта духьала леладер санна, иштта бокъонаш телхаярах де доагIар ца дар а. Хьалхарчох аьлча, законо дийхха гIулакхаш дa бехкечо дераш, шоллагIчох аьлча — ше де декхарийла вар ца дар да.

Де доагIар ца даьрг лоархI белгталара правилаш кхоачашъелга Iалашдара сагота боацача кулгалхоша лeладеча административни зуламеча гIулакхах.

Законо белгалъяьхай административни зуламий хьакъехьара гIулакхаш къестаде а административни бехк тIабилла а бокъо енна органашн кулгалхойи. Царех я исполкомашкара административни комиссеш, милице органаши цун кара хIама долаш бола нахи, ГАИ, горрайвоенкомаш, пожарнии санитарнии надзор, кхензабарий гIулакхашта йола комиссеш, халкъа судаш.

Административни бехк лоархI: гIод, исправительни балхаш де 2 беттага кхаччалца ха тохар (судо баьча соцамагIа). 15 дни 15 бийсен дакkха лаьца чуволлар, спекуляци лелаяь гучаяьнна хIамаши промыслана бокъо йоацаш лелаяь хIамаши дIаяхар. къаьстта енна хинна бокъонаш цхьан юкъа ехкар.

В. ПОСТНИКОВ,
Нохч-ГIалгIай АССР прокурора помощник.

БАШКИРСКИ АССР. ТIехьтIехьагIа дукхагIа а доаккхаш «Iаьржа дошув» доакх Башкире Арлански мехкдаьтта доаллача къонача моттигерча мехкдаьттахоша. ХIара скважине мехкдаьтта сихагIа доаккхилга вIаштIехьдаккхара, технологи эрганьккха тоаяра, мехкдаьтта доалла керда моттигаш гучаяхара чоах 1977 шера планал совгIа 30 эзар тонн мехкдаьтта даккха лаьрхIад укхаза. Шу доладелча деиз планал совгIа даьккхад 10 эзар тонн мехкдаьтта.

СУРТА ТIА: мехкдаьтта доаллача Вятски майда тIара керда скважинаш.

В. Вонога сурт.
ТАСС фотохроника.

АЭРОПОРТА ДОАЗУВ

Духхьал цхьан сахьата шозза... СССР Пачхахьалкхен доазонах тIехваьлар со. Из де са вIаштIехьдаьлар Москвана 36 километр гаьна уллача Шереметьево яхача дунен халкъашта юкъерча аэропорте.

Укхаза шоана гургбац контрольно-лерий мугI, пограничникаш, хозаргдац служебни жIалеш Iехаш. Из ишта дале а укхаза гIолла чакхдоалл доазув, баьццара фуражкаш тоxка пограничникаш «Москва» яхача Къаьсттача контрольно - чакхвоалийтача пункте (ОКПП) геттара бехктокхамеи халеи декхар кхоачашдеш ба.

Соца ва лейтенант Евгений Фролов, «Москва» яхача ОКПП политотдела начальника комсомольски балха вола гIонча. Сих ца луш аэропорта залашка гIолла чакхдовл тхо. Тайп - тайпара мотт бувцача наха, шоай гIулакх дика деш, хIамах бохаргбоацаш болча таможенникашта юхе гIолла.

ТIаккха — доазув. ЧIоагIа сабарен эздийн, чIоагIа къонен волча сержанто пассажираш дIабаха кийчбенна багIача зале дIачудохийт тхо. Иштта хьалхара доазон тIехваьлар со, хIаьта шоллагIа — юха воагIача наькъагIа.

Укхазара гу самолеташ Iохувша моттиг а иттаж самолеташ а, лайнерашта юкъе гIолла лела лаьрххIа гIулакх дара йола автомашинаш. БIаьстин аьхкин дукха дукхагIа хул аэропорте болх. Цхьан дийнахьеи бийсанеи 160 самолет, эзараш пассажираш, тоннаш хула тайп - тайпара мухь кхоач укхаза ХIаьта мухь хила а хул «тайп-тайпара». Халахете а, ала деза, вай мехка хьаухача наха юкъе нийслу историеци культураци, дунен тIа эгара хьалхарча социалистически пачхахьалкхено даьхача толамашца сакъердам боацараш а. Цу тайпара «туристаш» шоашца чакхъяккха гIерт антисоветски литература, порнографи, наркотикаш, валюта, герз тIехь. ТIаккха из товар пограничникаштеи таможенникаштеи бIаргкъайла гIоргдолаш цар фуннагIа а ду. Укхаза хул героин чуйоаллаш ши пхо йола фирменни чемоданаш, бокъонца «дошо» кIоажув бола платформа тIара туфлеш, антисоветски литература чуйоалла лаьрххIа дегIах хьерчаду тIеххкараш, купюрашцеи дуккха мах болча хIамашцеи йиза цергах хьекха паста чуйоалла тюбикаши конфеташ чуйоаккха кIопилгаши...

Аэропорта болхлошта цIаккха а дицлац «ялх чемодана къайле» шоаш мишта гучаяьккхар. Из хинна цхьа шу совгIа ха я. Шереметьево Iоессар Карачи яхача Пакистана столицера массахана санна йолча рейсагIа йоагIа «ИЛ-62». Цу Iуйрийна цхьаккха хIама ма-хургдий аьнна хетацар. Технически службаш самолет дIахо никъ бара кийчъе йолаелар — Лондоне а яха цигара Амстердаме кхача езар цунна. Пассажираш сатийна сувенирашка хьежаш, кофе молаш бар...

Билеташта регистраци е йолаелар. Укхаза дIаболхачар мухь дIаязбеш волча къонача таможенникo зийра цхьан лакхача къонахчун дукха биза боаца тIорми халла мара хьал ца айбеннилга.

Цу тIорме чурча хIамашка хьежача чутехача хIаман кIала бIаргабайра чIоагIа хьаж йолаш баьццаро бос бола нийсa саьнаш дола оаса, полиэтиленови пленка юкъе боаллар, из лентаца дIачIоагI а баь. Цун юкъеяхийта хиннай геттара чIоагIа наркотик.

Цу хана нах самолета дIатIаховшача дежурни йолчо аьлар, цу тайпара тIормеш шийна массехк пассажирага дайнад аьнна. Цо бокъо елар таможенни службанеи пограничникаштеи рейс юхасопае.

Дукха ха ялале корабир хьалхарчоа тара болча кхаь тIорме дай а. ХIаьта духхьал дIатIахьажара тара хиина ца Iеш, шоай чудоаллачунца а цхьатара дар уж—юха а контрабанда, юха а наркотикаш.

Цул тIехьагIа самолето дIахьош хинна берригa мухь хьаара а баьккха, пассажирашка шоай чемоданаш дIаэцар дийхар. Из дехар сиха кхоачашдир. ТIаккха массанена бIаргайра электрокара тIа юхейиса цхьатарра Iаьржа ялх чемодани мора ши тIорми...

Царех йиъ Голландера баьхкача туристий яр, вожаш — цар «коллегий», ФРГ-рен Западни Берлинереи гражданий. «Апполо» яха йоазув долча чемоданашкеи тIормешкеи, чухьа чемоданий ногIарех дIачIоагIдаь уж санна оасаш корадир.

Из операци чакхъяьлча советски таможенникаша берригa а хьабаьккхар гашиша 18 оаса. Из доххаж доалла мухь 63 килограмм гаргга хилар. ХIаьта вай мехка, дунен дуккхача пачхахьалкхенашка санна, дунен халкъашта юкъерча бокъоно яххача тайпара наркотикашца контрабанда ярах уголовно бехктокхаме озаш хиларах чемоданий дай лийца а лийца суде дIачубелар.

Судо ший приговор дIакхайкайир — 8 шерагара итт шерага кхаччалца — наьха психика толхаяра, саг хьаькъал чура ваккхара наркомани кхераме хилар белгал а доаккхаш.

Бакъла Шереметьево болх бу нах Шерлок Холмсаш бац. Царна гIо ду вай ханарча технико а, психологи харо а, интуиции опыти хиларо а.

— ОКПП гIулакх де баьхкача салташкара дукха хIама дIадех оаха, — йоах лейтенанта Фролова. — Хьалхарча аргIе цуи моральни оагIув теркал а еш. Цул совгIа тха службана чIоагIа эш сага ший оамалаш хIаман зем баккха ховш. теркам тIабодаш хилар. Ха дIаме йода пограничника опыт Iов. из Iомалу хIама сиха кхетаде, анализ е. Укхаза боагIа шоашта Iомале а шоай балха белгалонаш ювца а ВНР-а. ГДР-а. НРБ-е доттагIий-пограничникаш Уж вIашагIкхетараш сакъердаме а да, иштта балха пайда а лу цар...

Александр ПОЛОЦКИЙ.
АПН корреспондент.

ЧАКХДАЬЛАР ДЕШАРА ШУ

Чакхдаьннад партийни, комсомольски, экономически дешара шу. Парте XXV съезда, КПСС Центральни Комитета октябрьски (1976 ш.). Пленума решенеш толамца кхоачашъяра, иштта Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара накъабахара берригача советски наха къахьегама доккхий толамаш доахача хана чакхдаьлар из. «КПСС XXV съезда решенешка хьежжа долча политически дешара декхарех» яхача ЦК соцамца дувзаденна кийчъяьчеи хийцачеи программагIа парте XXV съезда решенеш кIоаргга Iомаелга дар партийни дешара керттердар.

Коммунисташа, комсомольцаша, дукхача къахьегамхоша чIоаггIа уйла тIайохийташ Iомайир парте XXV съезда КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яь «Центральни Комитета отчети парте чурчеи арахьарчеи политика аргIанара декхараши» яха доклад. «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш», съезд хиначул тIехьагIа арадаьнна партеи правительстваи документаш, иштта СССР профсоюзий XVI съезде новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл.

КПСС XXV съезда материалаш Iомаяра лаьрххIа программа оттаелга партийнии комсомольски дешара дIададахача шера керда дIадоладаь гIулакх дар. Шу дIадолалуш болх беш яр «КПСС политика лоархIаме дешаш» яхача курсах юххьанцарча звене 9 школа, юкъерча звене — «КПСС политика — марксизм - ленинизм вахаре кхоачашъяр» яхача курсах марксизма-ленинизма лардий 7 школа, лакхерча звене — «Парте XXV съезда решенешка хьежжа КПСС теореи политикаи лоархIаме проблемаш» яхача курсах — 5 теоретически семинар. КПСС XXV съезда материалаш лаьрхIача программагIа Iомаеш партийни дешаре — 400 совгIеи комсомольски дешаре 300 гаргген саг вар.

ЛадувгIараша КПСС XXV съездо оттаяь политикен из вахаре кхоачашъяра наькъаши кIоаргагIа довзара, цар курсашка Iомадаьча лоархIамеча дешаех йоаржаяь беседаш елга шерра дIадихьар марксизма-ленинизма лардийи юххьанцарча политически дешареи школашка.

Практикацеи шоай коллективай вахарцеи Iомаеш йола материалаш лерттIа ювзар дукхагIйолча школашкарчеи семинарски группашкарчеи ладувгIараша. Цудухьа парте XXV съездо советски халкъа хьалхашка оттадаь бехктокхаме декхараш кхоачашдара лоаттабеча къовсама ладувгIараш юкъеозара чIоаггIа аьттув боаккхийтар цу гIулакхо. ХIаьта 15 эзар сома пайда баь йола 100 совгIа рационализаторски предложенеш елар школайи семинарийи ладувгIараша. Парте XXV съезда КПСС Центральни Комитето яьча доклада положенейи выводийи чулоацам, цул тIехьагIа хиннача Пленумий соцамаш Iомадеча шоаш кIоаргга дешара кхетам болаш хилар хьахьокхар ладувгIараша.

Партийни съезда документаш Iомаделга, уж вахаре кхоачашдайтар духьа коммунисташи берригa къахьегамхойи марксистско-ленински знанешца кийчбелга боккхача лоархIаме хеташ я Малгобекски района партийни организацеш. Цул совгIа, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара баха ма-боаггIара накъабахар духьа района къахьегамхоша иттлагIча пятилетка шоллагIча шера тIанйица социалистически декхараш кхоачашдара а доккха беркат даргда цу гIулакхах.

Масала, из болх дика вIаштIехьбаьккхарех я «Малгобекнефть» НГДУ лаьттан кIал скважинашта капитальни ремонт еча цехера инженера Б. А. Панчука занятеш яьча юххьанцарча политически дешара школа. Парте XXV съезда решенешка хьежжа КПСС политика лоархIаме дешаш Iомадеш каст-каста хьокхама пособехи пропаганда технически средстваехи дика пайда эц цу школе. «Iилма-технически прогресс сихъяр» яхача темах занятиеш ладувгIараша И. М. Чаплыгина, Н. И. Богатова, П. Н. Самсонова, С. С. Матикова, Н. В. Ерошникова. В. И. Коломыцева производстваца, иттлагIча пятилетка шоллагIча шера декхараш коллективо толамца кхоачашдарца айхха дувзаш а кIоаргга чулоацам бола къамаьлаш дир. Масала, «Балха дикали производства эффективности» яха дош дувцаш лаьттан кIал скважинашта капитальни ремонт яьчул тIехьагIа укъаза мехкдаьтта хьа ца парца дукха рузкъеи хаи дIа а йохийташ. шозлагIа а ремонташ е езаш моттигаш нийслуш хилара дош цеха болхлой чIоаггIа уйла тIаозаш дийцар скважинашта лаьттан кIал ремонт еча оператора И. М. Чаплыгина. ДIахо йодача хана хила йиш йолаш дац из, хIана аьлча брак йоацаш болх бара дола социалистически декхараш тIанйцад цеха коллективо, аьлар цо. Иштта къахьегама овсарле дегIаяра дош къахьегамхошта эша балха хьалаш вIаштIехьдахарца, кадраш балха тIа дIачIоагIъярца мара Iалашде йиш яц аьнна белгалдаьккхар ладувгIачо П. Н. Самсонова.

Парте XXV съезда материалаш дика Iомаярца белгалъяккха мегаргйолаш я «Малгобекнефть» НГДУ № 1 йолча РИТС юххьанцарча политически дешара школа а. Укхаза пропагандисталла болх беш вар оператор коммунист Г. Ф. Гонтарь. Хьалхе уйла а еш оттаяь план, занятей конспект йолаши ладувгIараштa эшаш дола литература хьахаржара гIо новкъостал деши хулар из. Верригаш а мехкдаьтта доаккха 14 болхло вар укхаза дешараш. «ТIехьабусараш хургбоацаш болх бе» яхача девизах къахьегаши производстве хьалхле лелаеши ба уж.

ДIадахача дешара шера тхо чIоаггIа уйла тIайохийташ хилар пролетарски интернационализман къамашта юкъерча доттагIален дешашта. Районерча ерригача школашкеи цхьайолча предприятешкеи болх беш хилар «Пролетарски интернационализми хIанзара хан» яхача дешаех йола теоретически семинараш. Цу тайпарча 24 семинаре 500 совгIа саг вар дешаш. ХIаьта дешара шоллагIча шера «Къамий дешаех бола В. И. Ленина болхи КПСС къамий политика теоретически лардн» яхача темах дола дешаш Iомадеш хилар районера 31 медицински болхло. ТIеххьара а «Социализма дегIаена общество хьалъелга—советски халкъа хьинарерча къахьегама лоархIаме итог» яхача темах ерригача семинарски группашка теоретически конференцеш а хулаш чакхдаьлар дешара шу.

«Парте XXV съезда решенешка хьежжа теоре лоархIамегIара проблемаши КПСС политикен» яхача курсах материалаш Iомайир 5 теоретически семинареи КПСС горкомерча района партийно-боахама актива школеи. Хан-ханнахьа а идейни боараме а лекцеш, семинарски занятеш, теоретически конференцеш чакхъяьлар №№ 1, 3, 6, 9, 13 йолча юкъерча а, № 2 йолча бархI шерарча а школашка, иштта № 4 йолча школа-интернате (пропагандисташ В. Г. Пурахина, Г. М. Демиденко, В. Ф. Мищенко, М. Н. Беляев, В. Коновалова, Р. В. Гейко, К. Р. Боков, Л. Н. Геряева). Укхаза берригача шоаш дешараша лекцеши рефераташи ешар, цар лекцеши выступленеши айхха бувзам болаш хулар республика, района, шоай школай вахарца.

Экономически дешара йоккха уйла тIаяхийтар района партийни организаце. ДукхагIйолча коммунистически къахьегамеи экономически школашка хиннача итогови занятешка шерра Iомадир иттлагIча пятилетка заданеш толамца кхоачашъяра производства эффективности балха дикали лакхъяра тIехьа «Къахьегама овсарле лакхъяра Ерригсоюзни социалистически яхь йоаржаярах» болча КПСС ЦК соцамца дувзаденна дешаш.

ДIадахача дешара шера экономически дешаш Iомадеш 3575 саг хилар районе. Царех 500 совгIча саго «Экономически лардаш», 200 — «Экономикаи производствана кулгалдареи лардаш»; 700 — «Инженерни къахьегам» яхача курсашка дийша ваьлар соахка.

Кадрай экономически дешар дика вIаштIехьдаьккхар бурув тохара балхий управлене, «Малгобекнефть» НГДУ, Вознесенски газ чакхйоаккхача завода, № 3 йолча газови цеха, районни бувзама узела, кхыйолча предприятешкарча школашкеи семинарашкеи.

ХIаьта «Колхозийи совхозийи подразделеней кулгалхой къахьегам» яха курсаш районни школе чакхъяьхар юрта боахама берригача кулгалхошеи специалистийеи.

Пропагандисташ хьахаржарца, уж теоретически кийчбарца, ладувгIараша практически заданеш кхоачашъяра опытаца, цар хIанз моттигерча Советашка хоржамашта кийчо еш хIара денна беча агитационно-пропагандистски а массово-политически а балха Iомадаьрех дикагIа пайда эцарца дувзаденнача, дешашта йоккха уйла тIайохийташ я района партийни организаци.

Коммунистически общество хьалъеча ди тIехьа лакхлуш дIагIоргба къахьегамхошта нравственни кхетам балара лоархIам. Цудухьа къахьегамеи нравственни кхетам балара гIулакхаш шоайла айхха бувзам болаш а хIараме шийна тIадиллача деша бехктокхам лакха лоаттабара, дика вIаштIехьаьнна а дисциплина йолаш а хилара, иштта вай общества ца эшаш дола дIаяхача замах юхедиса хIамаш наьха кхетамцара дIададахара тIаерзаяь йола парте политика теори кIоаргга Iомае езаш я. ХIаьта из кердача дешара шера оаха де лерхIарех керттердарех цаI да.

Н. БОЙКО,
КПСС Малгобекски горкома политически дешара кабинета заведующи.

КХОАНА—МЕДИЦИНСКИ БОЛХЛОЧУН ДИ

Вай мехка общественносто кхоана — 19 июне — дездергда медицински болхлочун Ди — эггара гуманнегlа йолча профессе викалий: лорий, медицински сестрай, акушеркай цlей. Советски Союзе дунен тlа эггара хьалха паччахьалкхено шийна дlатlанийцад халкъа унахцlено лорайр, массанега дlакхоачаш, мах боацаш, наха квалифицированни гlулакх делга lалашдар.

Партен правительствоси хадданза йоакхо яр бахьан долаш вай мехка хьаьй дуккха больницаш, поликлиникаш, медицински пункташ, аптекаш, скори помоща станцеш, lилмани дешарен учрежденеш. Дlауйла ел оаш укх тайпарча цифрай! Алхха итлагlча пятилетка хьалхарча шера унахцlено лорайран физически культуранеи дlадахийта 11,5 миллион сом ахча хьождаьд паччахьалкхено — из да 1950 шера цу гlулакхашта дlадахийтачул 5,5-зза дукхагlа.

Хlанз СССР-е я бахача наха гlулакх деш йола 25 эзар больница, 36 эзар амбулаторно-поликлинически учреждени. Вай йоккхача Даьхен хозагlа йолча моттигашка хьалъяьй хоза санатореш, салаlара цlенош, кхыйола дарбаш ду моттигаш, туристически базаш. Алхха соахка цхьан шера цига салоlаш хиннав 48 миллион саг.

Цу даькъе дика хьокхам луш я вай Нохч-Гlалгlайче а. Революци ялалехьа паччахьа Россе тlехьайиса йист хиннача вай республике болх беш я 81 больница, 26 поликлиника, 95 аптека. Уж ерригаш хlана яц аьнна хьалъяьй Советски lаьдал даьнначул тlехьагlа. Ерригача Союзе сий деш я Серноводски курорт, туберкулеза духьалара «Арамхи» яха берий санатори, Грозненски салаlара Цlа. Вай химикаштен мехкадаьтта чакхдоахараштен чlоагlа дукхаезаш я lалаьмате хоза кийчъаь СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически завода профилакторий. Дуккхача предприятей шоай салаlара зонаш я lаьржача форда йисте а Нохч-Гlалгlайчене а.

Массехк эзар юкъера образовани йола специалист кийчваьв республикански медицински училище. Из чакхъяьккха дукхагlа бараш дlахо дешаш медицински lилмай кандидаташ хиннаб. Хlанз вай республике болх беш 2320 лор, 6720 дlамагlа йола медицински болхло ва. Царех дикагlа бараш паччахьалкхен совгlаташ деннад. Йоккхийча предприятешкеи учреждениешкеи, хlаьта ишта дешара заведенешка вlашагlъехкай дикача оборудованешца кийчъаь дарбан кабинеташ а йолаш йола саниатрни службаш. Болхлошта, специалисташта, гlулакхерча наха эшаш хуле сихха квалифицированни медицински новкъостал ду.

Халкъо чlоагlа могаеш йолча СССР Конституце проекта 42-ча статья тlа яздаьд: «СССР гражданаш бокъо йолаш ба унахцlено лорае». Мах боацаш квалифицированни медицински новкъостал делга вай мехка lалашду Советски lаьдал эттача хьалхарча деношка денз. Из бокъо цlаькхаза а паччахьалкхен Керттерча Закона тlа дlачlоагlъеш я.

Доазол дехьара

Дунен мехкашта юкъера заметкаш

ХИЙРАЧАРНА ЮКЪЕ А ХИЙРАБАРАШ

Уж бокъонца мел ба ховш дац, бакъда, из тохкаш болча специалисташа гучадоах уж дукха хилар. Малхбузен Европе 11 миллион гаргга, ишттала США. Цкъаза эздел лаьце царех оал «болхлой — хьаьший», цкъаза эздел юкъера дlа а даьккхе уж бегбоах «кочегараш» аьле. Цхьацца йолча хана цхьайола бокъонаш лу царна, хlаьта кхыча хана (из геттара дукха хул) цар хьал лоал латтача наьхачох тlара хул. Цхьабакъда, массаза а моллагlча «кортамукъача» мехка цар моттиг эггара лохерча лагlа тlа я социальни лоаме тlа, массехк лагlа лакхавала мега кхыча мехкара вена болхло геттара чlоагlа белгала хилн веза кхычарна юкъе.

«Адама сурт-сибат долча капитализма» теоретикаш цу строя динамичности «гуманизации» айлуш хилар дувцара тlера хул. «Этапа юхьиг дlайолалуш» гlалат даьннад ала гlорт уж, хlана аьлча, царна хетачох, хlанз из гlулакх овлан тlара хувцадаларца «импортированни» балха низа проблема — из ишта па хилара дола доккха тешал. «Капитализмо кхеллад кхыча мехкара нах баха дlа-юха ахийтара ший тайпара хьалаш. Промышленния даькъе сиха дегlаухача мехкаша, машинаш балха юкъеузарца дунен рынкера арадоах тlехьадуса мехкаш, юкъера лаьрхlача алапеш лакхадарца шоашта тlаберзабу тlехьадусача мехкашкара болхлой... Шеко йолаш дац, дерригаэхь доадаь, капиталисташа кхычахьара баьхка болхлой боацабелга». Уж дешаш доагlаш да «гастарбайтерехи» «майгрант уоркерехи» лаьца тахан деча моллагlча тохкамашта. Из яздаь да вай бlаь шу долалуча хана — аз доаладаьраш дар «Капитализми болхлошта иммиграци яри» яхача В. И. Ленина цlи хезача статья тlара дешаш.

Болхлой кхыча мехкашка ахар сиха а ухаш дегlаухаш да, кризис хилча цхьан юкъа мар лаьгl а ца луш. Тахавара цифраш яр юххьанца вай йоалаяьраш; цlи хезача американски тохкамхочо Блюменфела Йорика яхачох 1985 шера алхха Малхбузен Европе хургва 20 миллион гаргга кхычахьара тlавена болхло. Цу гlулакхо корзагlа яьхай уж «тlаэцача» цхьадолча мехкий правительстваш, цудухьа уж йолаеннай цу гlулакха духьаленаш е — довзаш дола Англера антииммиграционни закон, кхыча мехкашкара баьхка болхлой къахьегаш йолча ФРГ предприятешта къаьстта йола налог еттар, США цlенхаштта ювцаш я американо-мексикански доазон тlа «Сийлахь — боккха пен» бара проект. Цхьабакъда, цу гlулакхех пайда ба̀лар шеко йолаш хlама да: бокъо а телаш хьауха кlезигбаларца, болхлой алсамдувлаш да къайлагlа иммигранташ ахар.

Алхха цхьан США, иммиграцеи натурализацеи службаша даьча лоархlамех, цхьаккхе документ а доацаш бахаши къахьегаши ба ялх эзар миллионал кlезигагlа боацаш нах. Нагахьа санна полици юкъе гlертача вахара бокъо яккхара кхаъа тоъаш хул итт доллар мах бола массехк кредитка.

Цудухьа цхьанне а торо яц боккъонца цу тайпара мел нах ба лархlа. Предпринимателашта «контрабандни» хьисапера болхлой дукхагlча хана пайданегlа ба — уж эхь доацаш боацабаро юхаметтаоттаду цу кхерамах дайнар. В. И. Ленина маlаллара, «нелегалаш» — боккъаладар аьлча тутмакхаш.

Вешта аьлча, ерригача бокъонех контракт а оттаь вецача сага бокъо а цхьатарра хилаш кlала бахарийчарца нийсйича. Формально цу гlулакха йоакхо яьй буржуазни демократе — Франце, Швейцаре, кхыдолча мехкашка долаш да цхьатарра алапеши кхыйола бокъонаши хилара закон. Гlулакхашка диллача из закон цlаккхаза а чакхдоалаш моттиг хиннаяц.

Бетта ши бlаь доллар алапи геттара кlезига лоархlача США юртбоахаме къахьегача болхлочо — мексиканца эггара тlех нийсача а 160 — 180 доллар мара эцац. Франце дукха гlишлонаш кхыча мехкашкара баьхкарий кулгашца хьалъю — берригача болхлой диъ даькъах кхо дакъа царга кхоач. Бакъда, цун яр санна говзал йолча француза луча алапех 60 процент мара лац царех болхлочоа. ФРГ алапешта юкъера юкъ 25 процент хилар хила доагглача тайпара гlулакх лерхl. Култалхой сихлуш бац из геттара харцахьа гlулакх юкъера дlалакххара. Из дувзаденна дац хьал дарий — даьй хьашташ кхоачашдарна. Кхы а лоархlамегlа гlулакх да цунна юкъедоагlаш, «lилман ларда тlа» даьккха экономически гlулакх. Кхыча мехкашкара баьхкача болхлой алапеш кlезига хилари цунца цхьана цlадахьийта ахча lоадеш хьинаре къахьегари бахьан долаш царех хул тlехдика «болхлой — потребителаш». Хlанз каст-каста хулача тайпара, дукха нах балхара дlабаха беза моттиг нийсъелча, мехка эттача хьала дукха зе хилаш уж дlабахарах. Хlаьта уж юха хьаэца безаш гlулакх эттача из ший боарамагlа юха дегlадоагlа инфляце кхерам кlезигагlа а болаш. Вешта, дискриминаци алапешцен болхлой хьаэцарцен дlабахарцен яь lеш яц. Массанена ховш да кхыча мехкара болхлой эггара халагlча, кхерамегlарча, алапеш эггара лохагlа долча балхаш тlа ухийтилга. Цар къахьегам лорабарга дlаухийтар, эхь ца хетташ кходу — цунца дувзаденна да моттигерча наха юкъе хlара эзар граждана хула производственни хатар 88 дале, кхыча мехкашкара баьхкараштa 222 долга. Иммигрантий балха кlира 50, 60, цхьайолча хана 80 сахьат дlаьха хул. (Итале, моттигерча газеташа беча хоамех «тlабаьхкарий» балха ди 10 сахьатага кхоачаш хилар норма хинна дlаэттад ала мегаргдолаш да). Уж боацабу шоай доалахьа цlенош дараша: ФРГ даьча тохкамаша хьахьокх «гастарбайтераша» дlалоаца нах чубаха фусамаш ахазза эlамагlа хилар, хlаьта цу фусамех царгара боаккха мах болхлошкара — немцашкара боаккхачул кхоаллагlа дакъа безагlа болга.

Цу дерриганенца цхьана цхьаккхе хlама кхолац тайп-тайпарча къамех болча наьха метташ дlа-юха ца кхеташ хилийтара. Долча беса кхетаде дезаш хlама да из цхьайолча хана: ала деза Франце бахача Магрибера баьхкача иммигрантех дукхагlа бараш халла мара французий меттах ца кхетилга, цунна сагота саг а вац. ФРГ бахача болхлой — испанцех цхьа процент мара немций мотт ховш боацилга гучадаьккхад даьча тохкмаша. Бакъда, «мотт боацача» болхлочунна балха говзал lомас халагlа хилар бахьан долаш, укх тlеххьарча хана цхьаца хlамаш юкъекхувл цу хьакъехьа. Хlаьта политически мотт царга ца lомабайтара геттара фе да lаьдал. Къамий профсоюзаш вlашагlйоххара, моттигерча организацешка иммигранташ дlаэцийтара санна дукха хlамаш духьала доах «Шоай» болхлой корпоративни уйлаш чlоагlъю, цар расистски кхетам совбаккхара йоакхо ю. Моллагlа бахьан иккхача: (хlанзарча кризисах цу тайпара гlулакхаш дукха а хул) «Ара баха кхыча мехкашкара баьхкараш!» яха лозунг айду. Гlийбат сайна деогlа — цхьабараш цунна тlехьа боал. Нагахьа санна «эздий бараш мо» иммигранташ гlовтте, е геттара харц баьнна! — забастовка е боле, кхы цхьаккхе бехкало а ца ехаш уж лоахк мехкара. Бельге хlанз а тlехьа низ болаш я кхыча мехкара венар «ца хадлаш бlарг кхоабаш хила веза» яха социм. Францера диъ шера (1969 — 1973 шерашка) цхьаккхе бартхоаттам а боацаш, дийна дош а доацаш мехкара дlаваяхийтав 13 эзар «тешам боаца» саг.

Валерий БЕГИШЕВ,
АПН комментатор.

МНР. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара яха маршалла къахьегара социалистически эхь боаржаьй Улан-Баторски кlувсаш деча фабрикан коллективо, предприяте дукха ба хlара бетта планаш тlекхоачаш еш бола производствон хьалхатташ. Царех я лакхара декхараш тlа я ший шера план 7 ноябре кхоачашдан лаьрхlа йола ткачиха А. Алтанцэцэг.

МОНЦАМЭ—ТАСС сурт.

Тахани кхоанеи хургда

С. М. Кирова цlерагlа культуран салаlарен парк. 14.00. Массовкай майда. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 16.00. Кинолекторий, «Нравственности закони» яха лекци. 19.30. «Дунен халкъашта юкъера политикеи КПСС арахьа бу политически болхи» яха кинофестиваль. 18.00. Музыкальни эстрада. Нохч-Гlалгlай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 19.30. Халхарий майда. Кагирхой салаlара сайре. 20.00. Баьццара театр. «Бузуки» яхача грекий вокально-инструментальни ансамбла концерт.

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 18.00. Парафинозая яхача улица тlара лектори. «СССР керда Конституци» яха лекци. Документальни фильмаш гойтаргда. 19.00. Ахканара халхарий майда. Кагирхой салаlара сайре.

Н. К. Крупскаяй цlерагlа культура Дворец. 8.00. Назрановски районе Норгья агитбригада. 12.00. Болх беш хургья аттракционаш. 19.30. Ахканара кинолекторий. «Къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка хоржамаш дара накъядолхаш» яха беседа. Документальни фильмаш гойтаргда. 20.00. Кагирхой салаlара сайре.

Химикий культура Дворец. 11.00. Математика дунен чу кинопикъбар. 17.00. «Унахцlено» яха кинолекторий. «Гlаьле озарахи корта бохабеча маларахи доала зе» яха беседа. 19.30. «Бригантина» яха ахканара майда. «Саги закони» яха лекторий.

Пролетбата цlерагlа культура Цlа. 17.00. «Массе хана сердал тергья Октябра идеяша» яха Сэн Катаяма цlерагlча поселка цlей.

19-ча июне.

С. М. Кирова цlерагlа культуран салаlарен парк. 9.00. Моттигерча Советашка хоржамаш дара хетадаь дуккхача наькъа сакъердар. 11.00. Кинолекторий. Духовой оркестра концерт. 16.00. «СССР-а унахцlено лораелга дегlаахар» яха лекци. 14.00. массовкай майда. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 18.00. Музыкальни эстрада. Нохч-Гlалгlай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 19.30. Халхарий майда. Кагирхой салаlара сайре. 20.00. Баьццара театр «Бузуки» яхача грекий вокально-инструментальни ансамбла концерт.

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 9.30.— 11.30. Болх беш хургда «Заманхо» яха кинотеатр. Заводской районерча харжархошта лаьрхlа концерташ хургда №№ 7, 9, 10, 12, йолча хоржамий участкашка. 13.00. «Ворхl Робинзон» яха халкъа драматически театра спектакль. 18.00. Ахканара кинолекторий. «СССР керда Конституци» яха лекци.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

Деша хьех шо!

АКАДЕМИКА М. Д. МИЛЛИОНЩИКОВА ЦlЕРАГlЧА КЪАХЬЕГАМА ЦlЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕНА ГРОЗНЕНСКИ МЕХКДАЬТТА ИНСТИТУТО ДlАКХАЙКАДУ 1977—1978 ДЕШАРА ШЕРА ДИЙНАХЬАРЧА, САЙРИЙНАРЧА, ЗАОЧНИ ФАКУЛЬТЕТАШКА УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ ДЕША СТУДЕНТАШ ДlАЧУЭЦАШ ХИЛАР:

1. Геологи, мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка разведка яр. (Дийнахьен заочнии деша).
2. Пайдане оахкалаш дола моттигаш лахарен цига разведка ярен геофизически методаш.
3. Гидрогеологии инженерии геологии. (Дийнахьара дешар).
4. Инженерии геодези. (Дийнахьара дешар).
5. Мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка болх дlаболабара технологии цига комплексни механизаци ярi. (Дийнахьарен заочнии дешар).
6. Мехкдаьттеи газеи скважинашта бурув тохар. (Дийнахьара дешар).
7. Мехкдаьттан газеи промыслай машинаши оборудовании.
8. Химически производствай машинаши аппараташи (Дийнахьарен сайрийнарен дешар).
9. Лоаман балхашта электрификации автоматизации яр. (Дийнахьарен сайрийнарен дешар).
10. Химико-технологически процессашта автоматизации комплексни механизации яр. (Дийнахьарен сайрийнарен дешар).
11. Мехкдаьттеи гази чакхъяьккхара химически технологи. (Дийнахьарен сайрийнарен дешар).
12. Керттерчен нефтехимически синтеза технологи. (Дийнахьарен сайрийнарен дешар).
13. Промышленнии граждански гlишлошъяр.
14. Мехкдаьттан газеи промышленноста экономикеи из вlаштlехьъяккхари. (Сайрийнара, заочни дешар).
15. Юкъара технически дешар (алхха заочни факультете):
   а) машиностроительни поток;
   б) энергетически поток.

Сайрийна деша укх специальностех:

химико-технологически процессашта автоматизации комплексни механизации яр, лоаман балхашта электрификации автоматизации яр, мехкдаьттеи гази чакхйоаккхачара химически технологи, керттерча органически мехкдаьттахимически синтеза технологи, хlаьта заочни деша укх специальностех: пайдане оахкалаш дола мехкдаьтта доалля моттигаш лахарен тохкамаш дарен геофизически методаш, мехкдаьттеи гази йоаккхача моттигашкарча балхий технологии комплексни механизации, мехкдаьттан газеи промыслай машинаши оборудовании — дlаэц йоаггlаш йола юкъера специальни образовани йола, е вузе хержача специальностах болх беш бола нах.

Деша дlаэцара правилаш ерригача вузашка ераш санна я.

«Тlехдика», «Дика» оценкаш йолаш юкъера дешара заведени чакхъяьккха бола, юкъера образовани хилара документа тlа латта юкъера лаьрхlача оценка 4.5 балл, е кхы а лакхагlа йолаш бола кагирхой укх специальностех: гидрогеологи, инженерии геологи, инженерии геодези, мехкдаьттеи гази чакхъяьккхара химически технологи, мехкдаьттеи газеи промыслай машинаши оборудовании, химически производствай машинаши аппараташи — институте дlаэцаргба деша дlаотташ дlалушйола хьалхара ши экзамен 9 баллал кlезигагlа йоацаш оценка хуле.

Хьалхара ши экзамен дика дlа а енна 9 баллал кlезигагlа йолаш бола абитуриенташ йоаггlаш йолча специальностий правилашка хьежжа дlахо деша дlаоттара дlателаш йола экзаменаш дlалуш а юкъарча конкурсе дакъалоацаш а хургба.

Дийнахьарча факультеташка заявленеш дlаэц 1977 шера 20 июне денз 31 июле кхаччалца.

Деша водачо дlалу экзаменаш — **1977 шера 1 августа денз 20 августага кхаччалца.**

Сайрийнарча факультете заявленеш дlаэц 1977 шера 20 июне денз 31 августага кхаччалца.

Деша водачо дlалу экзаменаш — **1977 шера 11 августа денз 10 сентябре кхаччалца.**

Заочни факультете заявленеш дlанийю 1977 шера 20 апреле денз 31 августага кхаччалца

Деша болхарашкара массехк потокагlа дlанийю экзаменаш—**1977 шера 15 мая денз 10 сентябрага кхаччалца.**

Эшаш йола справкаш еха мегаргья укх адресагlа: инд. 364902, гор. Грозный, ГСП-2, Нохч-Гlалгlай АССР, Орджоникидзе цlерагlа майда, 100, приемни комисси, № 108 йола кабинет.

Телефон 2-90-58, кхы тlа 0-82

1977—1978 ДЕШАРА ШЕРА НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН УНИВЕРСИТЕТО ДЕША ДlАЭЦ

Дийнахьарча отделене укх специальностех: эрсий мотти литературеи; эрсий мотти литературеи, нохчий мотти литературеи; эрсий мотти литературеи, гlалгlай мотти литературеи; романо-германски метташи литературеи (немецки, английски, французски), истори; физика; математика, хими, географи.

ДЕША ВАГlАРА ХА 5 ШУ

«Бухгалтерски учет», «Физически кхетам балар» яхача специальностех.

ДЕША ВАГlАРА ХА 4 ШУ

Деша дlаотташ юкъерча школа боарамагlа укх предметех дlаяла еза экзаменаш:

«Эрсий меттеи литератураи» специальностагlа — эрсий мотти литературеи (письменно а устно а), СССР истори (устно), доазал дехьара мотт (устно);

«Эрсий меттеи литератураи, нохчий меттеи литератураи» специальностагlа: нохчий мотти литературеи (письменно а устно а); эрсий мотти литературеи (письменно), СССР истори (устно);

«Эрсий меттеи литератураи, гlалгlай меттеи литератураи» специальностагlа: гlалгlай мотти литературеи (письменно а устно а); эрсий мотти литературеи (письменно), СССР истори (устно);

«История» яхача специальностагlа: СССР истори (устно), эрсий мотти литературеи (письменно а устно а), доазол дехьара мотт (устно);

«Математика» яхача специальностагlа: математика (письменно а устно а), физика (устно), эрсий мотти литературеи (письменно);

«Физика» яхача специальностагlа: физика (устно), математика (письменно а, устно а), эрсий мотти литературеи (письменно);

«Биология» яхача специальностагlа: биологи (устно), хими (устно), математика (устно), эрсий мотти литературеи (письменно);

«Химия» яхача специальностагlа: хими (устно), физика (устно), математика (устно), эрсий мотти литературеи (письменно);

«География» яхача специальностагlа: географи (устно), СССР истори (устно), математика (устно), эрсий мотти литературеи (письменно);

«Бухгалтерски учет» яхача специальностагlа: эрсий мотти литературеи (письменно), математика (письменно), СССР истори (устно), географи (устно).

«Физически кхетам балар» яхача специальностагlа: специальносташ (нек дар, спортивни гимнастика, яйга атлетика) биологи (устно), хими (устно), эрсий мотти литературеи (письменно).

САЙРИЙНАРЧА ОТДЕЛЕНЕ УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ:

1. **«Математика»** (вычислительни математикагlа специализаци а йолаш).
2. **«Физика»** (электроникагlа специализаци а йолаш).

ДЕША ВАГlАРА ХА 6 ШУ

Деша дlаотташ юкъерча школа боарамагlа укх предметех дlаяла еза экзаменаш: математика (письменно а устно а), физика (устно), эрсий мотти литературеи (письменно).

Заявленеш дlанийю дийнахьарча отделене 20 июне денз 31 июль хьатlакхаччалца.

Экзаменаш дlаяла йолалу 1 августа денз 20 августага кхаччалца.

Заявленеш дlанийю сайрийнарча отделене 20 июне денз 31 августа кхаччалца.

Экзаменаш дlатела йолаю 1 сентябре денз 10 сентябрга кхаччалца.

Заявленеш тел университета ректора цlерагlа (хьакхьачча язъю). Заявленешца хила деза укх тайпара документаш:

1. **Юкъера дешар дешарах дола документ** (подлинник).
2. **Предприяте е учреждене кулгалхоша а общественни организацеша а кулгаш яздаь вузе деша оттара енна характеристика.**
3. **Къахьегама книжка тlаьра (болх беш болчарна) хьайна предприяте я учреждени администраце кулгаш а яздаь а печать оттаь а болу выписка.**
4. **Медицински справка** (№ 286 йола форма).
5. **Фотокарточкаш** (3х4 боарам болаш).

Деша оттар венача вузе хьакхьачча хьалхха паспорт, военни билет (запасера тlекхьа гlулакх долла тlедараша) е приписной свидетельство (эскаре гlулакх де дезараша)

УНИВЕРСИТЕТА АДРЕС: г. Грозный, А. Шерипова улица, 32, приемни комисси.

ДЕША ДlАЭЦ КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ

№ 13 йолча Грозненски городской юкъерча профессионально-технически чулище (РСФСР юрташка гlишлошъяра Министерства «Чечингсельстрой» тресте база йолча)

1977 — 1978 дешера шера укх специальностагlа:

1. **Юртара гlишлош яра мастер;**
2. **Аьшка-бетонни конструкцей каменщик-монтажник;**
3. **Гlишлош яра столяр-плотник;**
4. **Штукатур-маляр.**

Дешаш йоаккха ха — 3 шу

Училище дlаэц 8 класс яьккха бола кагий нахи мехкарийи. Училище деша дlайийнараш общежитена, дийнахьа 3-зза дуача хlаманца, балхара мукъа волча ханеи болх беча ханеи тlадувхадеча шин тайпарча барзкъашца lалашбу. Дешара мастерскеш, общежити, спортивнии актовии залаш, библиотека, столови йолаш керда хьалъяьча здание комплексе улл училища.

Училище болх беш я художественни самодеятельноста кружокаш, спортивни секцеш. Городской юкъера профтехучилища чакх а яьккха экзаменаш дlаеннача юкъера образовани чакхъяьккхарахи профессегlа йола разряд яларахи дола диплом дlалу.

Тlехдика дийша хилара диплом луш училище чакхъяьккхараш юкъера общеобразовательни школаш чакхйоахаш дошо медаль еннача дешархошта оттаь совленаш йолаш ба.

Училище деша дlаоттара эша документаш:
1. Директора цlерагlа язъяь заявлени.
2. Ваь хилара тешал е паспорт.
3. 8 класс яккхара тешал.
4. Вахача моттигера справка.
5. 3х4 боарам бола фотокарточкаш (диъ).
6. Медицински справка (№ 286 йолча формагlа).

Заявленеш дlанийю 1977 шера 3 июне денз.

Училища адрес: г. Грозный, Мичурина поселок, А.-Г. Гойгова цlерагlа улица.

Цига воагlар Центральни базар тlара йоагlа № 27 йола автобус юххера соцача кхаччалца ва веза.

ХАОТТАМ

Тахан республике гlоллен Грозней хувцалуш морхаш я йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 25—30, Грозне 27—29 градус йlовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, къулбехьен районашка юкъ-юкъе догlа а делхаш, тайп-тайпарча оагlонашкахьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 14—19, дийнахьа 24—29 градус йlовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

18 июнь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — lуйранара гимнастика. 9.30 — «Говза кулгаш». 10.00 — «Шоана, берий дай-ноаной!». 10.30 — lуйранара ашарий программа. 11.00 — «Советски изобразительни искусстве портрет». Центральни выставочни залера репортаж. 11.30 — «Иллеш доах УССР заслуженни артистка Л. Юрченкос». Киевера передача. 12.16 — «Спортлото» тираж. 12.25 — Берашта «Сакъердамера истореш» яха художественни фильм. 13.50 — «Вай адрес — Советски Союз». 14.50 — «Литературни беседаш». «Яздаьд тlемо». Передача дlахьу поэта А. Суркова. 15.50 — «Ашарий абонемент». П. И. Чайковский. Камерни ашараш. 16.30 — С. Прокофьев. «Золушка» балетера сцена. 17.15 — Дунен халкъашта юкъерча темаех «Правда» газета политически обозревателя Ю. А. Жукова дукъамаьл. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Мультипликационни фильмай программа. 18.40 — «Хьайбай дуненчу» передача дlахьу географически lилмай кандидата Н. Н. Дроздова. 19.40 — «СССР — Конституце проект ювц». 19.55 — Дукхача серех долча «lаьржача форда телгlеш», яхача телевизионни художественни фильма премьер. «Катакомба» кхоалагlа дакъа. 1-гlа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Футболах СССР кубок. Финала диалагlа дакъа. «Торпедо» Москва — «Спартак» Москва. В. И. Ленина цlерагlча Центральни стадионера передача. 22.30 — Оперетта артистий концерт. Из чакхъяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

14.40 — Кхоана къахьегамхой депутатий Советашка хоржамаш ду ди да. 14.50 — «Къайле — сакъердамерча lилмай телевизионни академи». Лакхерча классашкарчарна. 15.05 — «Кхоана — медицински болхлочун Ди». Нохч-Гlалгlай АССР унахцlено лорайра министра выступлени. 15.15 — «Лазар а тlехьашка доал». Телевидене Грозненски студе телевизионни фильм. 15.35 — Медицински болхлошта концерт. 16.05 — «Угрюм-река» яха телевизионни художественни фильм. (4-гlа сери).

19 июнь

I ПРОГРАММА

КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ МОТТИГАШКАРЧА СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ ДУ ДИ.

9.00 — Кердадараш. 9.10 — lуйранара гимнастика. 9.30 — «Будильник». 10.00 — «Советски Союза гlулакх деш ва!». 11.00 — «Ашарий киоск». 11.30 — «Массаз а хьежалба малх». Городера Дубнера иллей цlей. 12.30 — Юрга сахьат. 13.30 — Кердадараш. 13.40 — Боккхача наькъа этапаш. «Ши бlухо» яха художественни фильм. 15.10 — «Тахан — медицински болхлочун Ди». «Передаче дакъалоац СССР унахцlено лорайра министра, академика Б. В. Петровске. 15.55 — Ашарий программа. 16.45 — «Дунеч халкъашта юкъера панорама». 17.20 — «Дайи къонгаши» циклера «Кхо бlаь шахтерски шу» яха телевизионни документальни фильма премьера. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Мультипликационни фильмай программа. 18.45 — «Киноца никъ бу клуб». 19.45 — Дуккхача серех долча «lаьржача форда телгlех» яхача телевизионни художественни фильма премьера. «Катакомба» кхоалагlа дакъа. 2-гlа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. Съездий Кремлевски Двореце искусства говзанчи концерт. 22.40 — Спринтерски велогонках СССР чемпионат. Из чакхъяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

17.20 — «Горгали». Школьникашта программа (нохчий меттала). 17.50 — «Шоана». Телевизионни фильм. 21.30 — «Советашка хоржамаш» яха спецвыпуск. 21.40 — Харжархошта концерт. 22.10 — СССР вежарий республикай деноуш Татарски АССР. «Къона оазаш». Фильм-концерт.

РАДИО

18 июнь

6.30 — «Ялтий кхашка». Репортаж (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.53 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий» газетан обзор. 7.28 — «Сердало» газетан обзор. 7.30 — [illegible] «Комсомольское племя» газетан обзор. [illegible] 8.25 — «Къонал» радиовыпуск. 15.00 — «Аргуна гlожера газ». В. Виноградовн очерк. 15.30 — Школьникашна болхлоца концерт. 15.45 — «Кlарцхой» яха сатирически журнал (гlалгlай меттала). 16.00 — «Хьона, Даьй-мохк сатевчун дог» (гlалгlай меттала). 16.30 — «Медицински болхлочун концерт» (нохчий меттала).

19 июнь

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — «Ленински некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35 — Ашараш. 8.22 — [illegible] (нохчий меттала). 12.00 — «Советашка хоржамаш» [illegible] композиции (нохчий меттала). 15.00 — «Ше сийлахь» [illegible] (нохчий меттала). 15.45 — Моттигерча Советашка депа хоржамаша [illegible] (эрсий, нохчий, гlалгlай меттала). 16.30 — [illegible] (нохчий меттала). 18.30 — Харжархошта концерт (нохчий меттала).

Газет арадувл шинарен. ерен. шоаттей деношка

СФ05148. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4615.